

Beslut om akademien

Sahlgrenska antar Uppsalamodell s 3

Doktorand i skuggan

Reformen skapar otrygghet s 6-7

Okunniga studenter

När kraven sänks s 10-11

5/02

FOTO: HILLEV NÄGEL

När fryser barn?

Det finns inga snabba och enkla lösningar för Lars Gunnarsson, forskare i pedagogik s 12-13

- 3 Uppsalamodell** för akademien
- 4 Grundforskning** bortglömd på Sahlgrenska
- 6-7 Skyddslösa** doktorander
- 8 Flyttkarusell** startar i februari
- 9 Amelia Adamo** om spaghetti och pannkaka
- 10-11 Gymnasifiering** hotar högskolan
- 12-13 Lars Gunnarsson** forskare, flugfiskare, kock m m.
- 14-15 Humanisten** tog lång tid att färdigställa
- 16 Barn** intog universitetet
- 17 Låg lön** som laboratorie-assistent
- 18 Pedagogiska** pristagare
- 21 Universitetstidningen** Vad har den för roll?
- 22-23 Högmod** går före fall
- 24 Bodil Jönsson** om akademisk anarkism

GU Journalen

GU JOURNALEN är en personaltidning från Göteborgs universitet

CHEFREDAKTÖR: Allan Eriksson/Tel: 773 1021
allan.eriksson@adm.gu.se

BITRÄDANDE REDAKTÖR: Eva Lundgren/Tel: 773 1081
eva.lundgren@adm.gu.se

REPORTRAR: Lars Nicklason/Tel: 773 1014
lars.nicklason@adm.gu.se
Kajsa Asklöf/Tel: 773 5708
kajsa.asklof@adm.gu.se

FOTOGRAF: Göran Olofsson/Tel: 773 2929

LAYOUT/GRAFISK FORMGIVNING: Anders Eurén

ANSVARIG UTGIVARE: Siv Bondenäs Brink

STF ANSVARIG UTGIVARE: Åke Pettersson

MEDVERKANDE SKRIBENTER: Kerstin Norén, Lotta Ljungquist, Amelia Adamo, och Bodil Jönsson

KORREKTUR: Britt Kihlman

ADRESS: GU Journalen, Göteborgs universitet
Box 100, 405 30 Göteborg. Fax 031-773 4354

E-POST: gu-journalen@gu.se

INTERNET: <http://www.gu.se/aktuellt/GU-journalen>

WEBBTIDNING: Mikael Stoltz

TRYCK: Elanders Novum, Göteborg.
Tidningen trycks på miljövänligt papper som uppfyller kraven för Svanenmärkning.

UPPLAGA: 6 000 ex

UTGIVNING: 6 nummer/år. Nästa GU Journal utkommer i mitten av december

MANUSSTOPP: 29 november

ADRESSÄNDRING: Gör skriftlig anmälan till redaktionen. För obeställt material ansvaras ej. För ej signerat material ansvarar redaktionen. Citera gärna, men ange källan. ISSN 1402-9626

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

FOTO: GÖRAN OLOFSSON

Universitet som forskningsfartyg

UNIVERSITETETS VECKA har nyligen avhållits med över 200 olika föreläsningar på 15 olika platser i Göteborg. Förutom inom universitetets egna lokaler så har vi även haft aktiviteter i Bergsjön, Angered, Biskopsgården, Västra Frölunda. Det var femte året i rad som universitetets vecka avhölls med det rekordhöga deltagarantalet på ca 20 000 besökare, varav närmare 3 000 barn i låg- och mellanstadiet på skolfestivalen "Helt naturligt". Traditionenligt producerade Gunilla Gärdfeldt en sprakande show med opera, operett, kuplett och schlager med hjälp av studenter vid Musikhögskolan och Högskolan för teater, opera och musikal. Den framfördes varje kväll i aulan i Vasaparken för utsålda hus. Det var en fantastisk föreställning med titeln: "What a difference a day made".

Samtliga fakulteter har varit representerade under "veckan" och många har arbetat hårt och engagerat och gjort sitt yttersta att presentera sin fakultet, sin institution eller sitt ämnesområde vid vårt universitet. Jag tror att detta är kraftfullt varumärkesskapande av det sammanhållna universitetet i staden. Jag är övertygad om att Universitetets vecka "makes a difference" i Göteborg med omnejd. Åke Pettersson, vår pressekreterare och delvis ansvarig för Universitetets vecka, har all anledning att känna sig nöjd.

GÖTEBORGS UNIVERSITET har också nyligen avhållit sin årliga promotionshögtid i Svenska Mässans konferenslokaler. Den utgjorde min sjätte och sista i rollen som rektor. Inför ca 1 200 åskådare promoverades nästan 180 nyligen disputerade och ett antal hedersdoktorer. Brittmö Bernhardsson erhöll medaljen "Pro Arte et Scientia" och pedagogiska priser utdelades till mycket förtjänta personer såväl individuellt som i lag. Jag inledde promotionshögtiden med att säga att Göteborgs universitet representerar såväl tradition som förändring. Jag tycker att det är en viktig tradition att bibehålla en del av den latinska ritualen, men förklarad så att innehåll och mening klart framgår. Professor emeritus och före detta ständige sekreterare i Svenska Akademien, Sture Allén, förklarade både pedagogiskt och humoristiskt. Jag tycker också att ceremonin med kransflickor, som bara Lunds och Göteborgs universitet beva-

rat, är en fin del av traditionen. Under de gångna 5-6 åren har emellertid den konstnärliga inramningen på ett pietetsfullt sätt ändrats. Såväl lokal folkmusik som musikaliska skatter från andra kulturer har försiktigt smugits in utan att fördenskull radera den klassiska repertoaren. Jag tycker att Roger Palmkvist som ansvarig med duktiga medarbetare är värda en eloge.

I MITT HÄLSNINGANSANFÖRANDE vid promotionen tog jag upp Sven-Eric Liedmans bildningsbegrepp och det sammanhållna universitetet. I Sven-Eric Liedmans senaste bok, *Det oändliga Äventyret – människans kunskaper*, beskriver Liedman ett förändrat bildningsbegrepp. Ett bildningsbegrepp som är bredare och omfattar såväl Fibonacci-talen, DNA-spiralen som Shakespeares dramer; en bildningsprocess som är kontinuerlig och livslång och som innehåller ett visst mått av valfrihet efter intresse; en bildning som är såväl kollektiv som individuell och som angår alla och inte ett utvalt fåtal. Jag känner djup sympati för denna kunskapsyn och denna syn på bildning och känner samtidigt att det är eller borde vara något som det samlade universitetet kunde stå för.

Jag skulle vilja avsluta med ett citat av Per Svensson hämtat ur augustinumret av Moderna Tider 1998, en i många stycken utmärkt tidning som tyvärr nu inte finns längre:

"Men universitetet är ju också något annat och större än blott och bart en utbildningsfabrik. Universitetet har också andra uppgifter än att producera arbetskraft. Universitetet är också ett kloster som traderar och förvaltar ett arv av värderingar, insikter, känslor och kunskaper. Universitetet är också ett forskningsfartyg vars besättning faktiskt inte vet vad de kommer att hitta på den obebodda ön, för visste de det vore det ingen poäng att segla dit. Universitetet är också ett torg där medborgare samlas för att föra samtal om både eviga och dagsaktuella frågor. Universitetet är också en revisionsbyrå som har till uppgift att kritiskt granska vad det övriga samhället, såväl staten som kapitalet sysslar med. Universitetet är också en klimatanläggning, som gör det möjligt att andas fritt".

Bo Samuelsson

GU och HSV överens?

– Från styrelsens sida hoppas vi att dagens beslut innebär att vi kan koncentrera oss på universitetets och akademins huvudsakliga uppgifter – att bedriva högklassig forskning och utbildning.

SÅ SÄGER universitetsstyrelsens ordförande Arne Wittlöv med anledning av det nya beslutet, som en enig universitetsstyrelse fattade, rörande Sahlgreiska akademien den 31 oktober.

Det nya beslutet innebär bl a att man begär dispens hos regeringen för alla bestämmelser i Högskoleförordningen som skulle kunna utgöra ett hinder för den beslutade organisationen.

Det är den organisation som Uppsala universitet arbetat enligt i tre år som GU: s styrelse nu beslutat att anpassa Sahlgreiska akademien efter. Beslutet innebär också att akademistyrelsens ledamöter ska utses genom val av de röstberättigade lärarna inom Sahlgreiska akademien samt att ordförande och vice ordförande kommer att utses av rektor på förslag av lärarna.

För att en rimlig fördelning mellan de olika fakulteterna ska uppnås i styrelsen begär man också att få införa ett minoritetsskydd för de två mindre fakulteterna i akademien.

– Medicinska fakulteten har 236 valbara lärare, vårdvetenskapliga fakulteten har bara 48 och odontologiska fakulteten inte mer än 34 valbara lärare, påpekar GU:s styrelseordförande Arne Wittlöv. Men det är viktigt att även synpunkter från vårdvetenskap och odontologi tillgodoses i akademien. Vårdvetenskap är en fakultet under utveckling och odontologi är en liten fakultet som befinner sig i en omstruktureringsfas. Vi begär minoritetsskydd för dessa fakulteter

för att de ska kunna utvecklas, det vill säga en rimlig mandatfördelning mellan fakulteterna. Om sex år kommer akademien att utredas, då får vi ta ställning till om dispensen behöver vara kvar.

Styrelsen har också beslutat att från och med nästa år fram till dess att regeringen tar ställning till styrelsens ansökan återta Sahlgreiska akademistyrelsens delegation att fatta beslut i resursfördelningsfrågor.

Det innebär att det är universitetsstyrelsen som beslutar i dessa frågor med akademistyrelsen som rådgivande organ.

– För styrelsen har det varit viktigt att hålla fast vid grundidén om att göra en vetenskapsnämnd av hela det hälsovetenskapliga området, menar Arne Wittlöv. Vi måste också hitta en form som accepteras inom universitetet och som har akademisk legitimitet. Det har också varit betydelsefullt att undanröja alla tvivel på huruvida vi följer Högskolelagen.

Inom akademistyrelsen är det nya beslutet väl förankrat, menar rektor Bo Samuelsson.

Även på Högskoleverket är man positiv – där har man sett lärarnas rätt att välja styrelse som den springande punkten. Verksjurist Christian Sjöstrand kan vid en snabb genomläsning av styrelsens beslut inte se några direkta hinder för akademins organisation.

– Det här är vad vi har varit ute efter, klart jämförbart med en fakultetsnämnd. Om man sedan kallar det för något annat så bryr vi oss inte om det. Det viktiga för oss har hela tiden varit att akademistyrelsen inte skall handplockas utan väljas.

När det gäller minoritetsskyddet så vet dock inte Christian Sjöstrand om det är tillåtet enligt lagen.

– Det är ingen enkel fråga och måste

utredas. Vi får gå tillbaka till hur reglerna har utformats och hur man tänkte när man lade propositionen. Men vi kommer inte att hänga upp oss på småsaker.

Med detta beslut hoppas universitetsstyrelsen kunna koncentrera sig på akademins egentliga uppgifter – att bedriva forskning och utbildning.

– Ett av vår tids största problem är ohälsan, påpekar Arne Wittlöv. Det nytänkande inom hälsoområdet som akademien representerar utgör ett viktigt led i ansträngningarna att komma till rätt med detta svåra samhällsproblem.

Arne Wittlöv hoppas att man nu kan gå vidare med akademins verkliga uppgifter.

GU sponsrar motion och friskvård

Jobbigt att kliva över badkarskanten? Trött på att vara trött?

Här är en glädjande nyhet.

GU ger sina heltidsanställda ett bidrag om 1000 kronor per år för motion eller annan friskvård. Dessutom medges ledighet, utan löneavdrag, motsvarande en timme per vecka för sådana aktiviteter.

REKTORS BESLUT har föregåtts av en lång diskussion kring hur förebyggande hälsovård skall organiseras och göras mer lättillgänglig vid GU. Hittills har de anställda endast erbjudits subventionerade motionsaktiviteter vid Fysikens anläggning – något som kritiserats, bl a på GU Journalens fria ord.

– Nu kommer utbudet att bli större. En upphandling av motionsanläggningar, både

i Göteborg och kranskommunerna, är på gång, säger Hilding Sjöden vid avdelningen för personal och organisationsutveckling.

Gym, simhallar, tennishallar... ja, alla möjliga sporter – utom lyxvarianter som golf, ridning och segling – skall locka GU-anställda att motionera. Och förhoppningsvis göra dem friskare. De senaste åren har ohälsotalet ökat vid GU; en utveckling som måste hejdas.

– Förmodligen kan det här tråda i kraft vid årsskiftet. Förutom upphandling måste också regler och rutiner skapas för hur det skall fungera rent administrativt.

Tanken är att motionsanordnare fakturerar universitetet för träningskort eller tider som en GU-anställd köper. Överstiger beloppet 1000 kr betalas detta genom ett nettoavdrag på den anställdes lön.

– Det hade givetvis varit enklare med ett system där den anställde kunde få ut sitt bidrag mot uppvisande av kvitto. Men det är inte tillåtet ur skattesynpunkt.

VARJE VECKA FÅR varje heltidsanställd också rätt att ta ut en timma ledigt för motion eller annan friskvård. Är det något som hindrar att man börjar med det redan nu?

– Nej, egentligen inte, säger Hilding Sjöden. Har man redan ett motionskort på Fysiken så antar jag att det är fullt möjligt. Men rutiner kring detta bör kanske diskuteras och förankras först. Någon ersättning kan man i alla fall inte räkna med ännu.

Lars Nicklason

Klart med nedläggning

HANDELSHÖGSKOLANS fakultetsnämnd har som väntat beslutat att lägga ner statistiska institutionen. Från och med 1 januari upphör den som organisatorisk enhet.

Beslutet följer den utarbetade plan (vilken presenterades i GU Journalens förra nummer) som i huvudsak innebär att grundutbildningen i ämnet och dess berörda lärare flyttas över till nationalekonomiska institutionen.

Åt forskarutbildningen upprättas en särskild enhet under ledning av statistiska institutionens nuvarande professor. Inga nya doktorander kommer tills vidare att antas till enheten som skall sortera direkt under fakultetsnämnden.

Omorganisationen innebär också att individuella lösningar måste hittas för delar av personalen. En viss övertalighet är att vänta.

– Det här har ju handlat om en arbetsplatskonflikt med stora personliga motsättningar. Det måste vi förstås ta hänsyn till. Men vårt mål är att skapa en välfungerande verksamhet inom de nya organisatoriska ramarna, säger Helena Jos Person, kanslichef vid Handelshögskolan.

Kurslitteratur på nätet

KURSBÖCKER på nätet? Det kan bli möjligt inom en snar framtid. I höst startar UB ett pilotprojekt för att testa hur tekniken fungerar och vad studenterna tycker.

Kriminologisk teori samt teori och metod för interdisciplinära kulturstudier – så heter de två kurser där studenterna i höst får sin kurslitteratur i form av e-böcker.

– Det är en pilotstudie, vilket innebär att det enbart är studenterna på de här kurserna som vi kan erbjuda e-böcker, påpekar Mats Cavallin, chef för digitala biblioteket. Vi kommer att undersöka hur tekniken fungerar och hur studenterna upplever att få böckerna via nätet. Fördelen med e-böcker är att de finns tillgängliga dygnet runt, går de inte att få tag på i bibliotek eller i handeln, så finns de i alla fall här.

Studien ingår i det samarbete med Studentlitteratur AB som UB inlett, och som också innebär att Studentlitteratur kan levera en del av de 2-3 000 titlar som de äger till UB.

– Efter nyår är det meningen att vi ska ha en färdig modul som hela universitetet kan använda. Då kommer också fler e-kursböcker att vara tillgängliga.

Professorer oroade för grundforskningsämnen

Grundforskningsmiljön vid Sahlgrenska akademien håller på att utarmas. Det hävdar professorerna Sven Enerbäck och Christer Betsholtz vid medicinska fakulteten och efterlyser ett större engagemang för grundforskningsfrågor.

"DET ÄR MYCKET OLYCKLIGT att grundforskningsfrågor inte tycks engagera akademistyrelsen/fakultetsstyrelsen och i den diskussion som förs lyser de med en närmast total frånvaro" skriver Sven Enerbäck och Christer Betsholtz till styrelserna för Sahlgrenska akademien och Göteborgs universitet.

– Den tredje uppgiften må vara viktig, säger Sven Enerbäck. Men universitetets två främsta uppgifter är ändå att tillhandahålla konkurrensduglig utbildning och forskning. Och när det gäller de bitarna håller vi på att halka efter.

Enerbäck och Betsholtz pekar till exempel på att andra universitet sedan länge bedriver en aktiv rekrytering av framstående grundforskare.

– Det måste till även här. Liksom en satsning på rekrytering av yngre forskare. En stor propp av pensionsavgångar väntar oss om 5 – 10 år och vi måste rusta om vi inte ska stå utan lärare och forskare av tillräcklig klass, säger Christer Betsholtz.

Inom Sahlgrenska akademien måste man också bli bättre på att söka anslag för basal forskning hos ansedda och betydande forskningsfinansiärer. Sven Enerbäck har själv suttit med i Vetenskapsrådets prioriteringskommitté för basal forskning och slagits av hur få ansökningar, framför allt från yngre forskare, som kommit från GU. Christer Betsholtz har motsvarande erfarenheter från Cancerfonden.

– För oss blev det en väckarklocka. Utarmningstrenden som pågått en längre tid tydliggjordes, säger Christer Betsholtz.

De båda forskarnas farhågor bekräftas av att GU faktiskt är det universitet som tappat mest av alla när det gäller anslag från Vetenskapsrådet, något som Enerbäck

och Betsholtz ser som särskilt alarmerande då dessa utgör hörnstenen i de flesta grundforskningsbudgetar. Att, som ofta görs, försvara nedgången med att man istället får pengarna från annat håll håller inte, menar Sven Enerbäck.

– Vetenskapsrådets anslag kanske inte alltid är så stora, men de för med sig en kvalitetsstämpel. Granskningen är noggrann, konkurrensen hög och andra externa donatorer ser det självklart som en merit om ett projekt är förknippat med Vetenskapsrådet, säger Sven Enerbäck och fortsätter:

– Om vi inte rycker upp oss när det gäller Vetenskapsrådet är risken stor att vi även tappar externa anslag på lång sikt. Det är en profileringsfråga.

MEN GRUNDFORSKNINGENS vara eller icke vara är inte bara en intern angelägenhet för akademien. Det är också av stor vikt för hela regionen, och företag, landsting och kommun måste aktivt engageras i frågan, menar Enerbäck och Betsholtz. Och man måste sikta högt. Målet bör vara att skapa Sveriges bästa grundforskningsmiljö. De båda professorerna föreslår därför att ett nytt grundforskningscentrum, ett tiövåningshus på Medicinareberget byggs.

– Det vore något att samlas kring och ta avstamp i. Skall vi ta oss ur den onda spiralen vi hamnat i behöver vi något som skapar entusiasm, säger Sven Enerbäck.

Staffan Edén, dekanus vid medicinska fakulteten, tycker inte att ett tiövåningshus är vad som bör prioriteras just nu. Men han håller med Enerbäck och Betsholtz om att något måste göras åt grundforskningen. Exakt vad vill han dock inte spekulera i.

– Fakultetsnämnden ska beakta det här. Jag vill inte föregripa diskussionen, säger Staffan Edén och fortsätter:

– Men rekryteringen, det är en nyckelfråga. Vi måste få in fler duktiga yngre forskare, vilket också fakultetsnämnden insett och avsatt tre miljoner kronor för nästa år.

Han tror dock inte att Sahlgrenska är så dåligt på att söka anslag som Enerbäck och Betsholtz vill göra gällande. Han refererar till en nygjord och bred anslagsjämförelse som visserligen visar att Lund är bäst på det, men att GU till exempel inte är sämre än Uppsala.

– Vi måste analysera varför vi inte är lika framgångsrika som Lund. Se hur vi kan förändra och bli minst lika bra. Förutsättningarna finns. Det är jag övertygad om.

Lars Nicklason

Christer Betsholtz och Sven Enerbäck ser GU:s minskade anslag hos Vetenskapsrådet som en konsekvens av ointresset för grundforskning inom Sahlgrenska akademien.

Småspråk – problem eller resurs?

Vetenskapsrådet har lyst ut 10 miljoner kronor för att stärka forskningens kvalitet inom småspråken. Humanistiska fakultetsnämnden vid GU söker pengar för japanska och kinesiska – men är samtidigt också kritisk till förfarandet.

UNDER PERIODEN 2003-2005 kommer de 10 miljonerna att fördelas mellan de fem universitet i landet som har forskning och undervisning i småspråk. Tanken är att varje lärosäte söker pengar, 1-2 miljoner per år, för att säkra forskningsmiljön i ett eller flera språkämnen. Samtidigt förbinder man sig att stödja satsningen på motsvarande nivå i det aktuella ämnet under minst tre år efter det att Vetenskapsrådets stöd upphört.

– Det innebär att vi måste garantera stöd på samma nivå sju år framåt i tiden, säger Agneta Norlander, fakultetsdirektör vid humanistiska fakulteten. Det är svårt för

en fakultet att göra utfästelser för så lång tid. Vi vet inget om hur vårt ekonomiska resursläge ser ut då. En fakultet måste alltid kunna ompröva beslut om verksamheten.

I sin framställan till Vetenskapsrådet är humanistiska fakulteten också kritisk till den korta beredningstid man haft sedan Vetenskapsrådets ledigkungsörelse inkom i juli. Sedan dess har fakulteten fått in fyra ansökningar, men bara en, den från avdelningen för japanska och kinesiska, uppfyller Vetenskapsrådets krav. Därför har man begärt anstånd med ansökningarna från andra avdelningar.

– Man kan också undra över hur statsmakterna tänkt kring det här. Centraliseringstendenser kan ju mer än anas.

Agneta Norlander tror att regeringen och Vetenskapsrådet är lite fel ute när man bara satsar medel på forskning istället för på grundutbildning.

– När det gäller småspråken så har vi i första hand ett grundutbildningsproblem. Ute i samhället, från andra

länder, ambassader och utländska företag, är man intresserade av att språkkurser i det egna språket skall finnas tillgängliga på universiteten.

Det finns både politiska och ideologiska skäl som universiteten måste ta hänsyn till i frågan, menar hon. Men med dagens resurstilldelningssystem, som innebär att minst 100 studenter måste läsa på grundutbildningen för att man skall täcka kostnader för en enda lärartjänst, är det inte möjligt.

– Vad vi hade behövt är ett högre utbildningsbidrag för småspråken. Det skulle visa att regering och riksdag verkligen ser kunskaper i främmande språk som en resurs och inte som ett problem, säger Agneta Norlander.

Lars Nicklason

Vilken image har GU?

Vad är utmärkande för GU? Hur skiljer sig vårt universitet från andra och finns det någon minsta gemensam nämnare som alla vid detta breda och mångfacetterade lärosäte kan ställa upp på?

Det har universitetsstyrelsen gett styrgruppen *Identitet och Image* i uppgift att ta reda på.

2 500 STUDENTER har fått fylla i ett formulär om hur de ser på GU. Även personalen kommer att få föra fram sina åsikter i samband med höstens personalenkät om arbetsmiljön. Dessutom har ett slumpmässigt urval av västsvenskar tillfrågats om sin syn på GU och näringsliv och offentlig sektor kommer också att få tycka till:

– Vi går också igenom universitetets vision, information till studenterna, vad fakulteterna säger att de står för och andra dokument rörande GU, berättar Lennart Weibull, dekanus för samhällsvetenskapliga fakulteten och ordförande för gruppen. Vi kan ju inte ge en bild som inte stämmer

med verkligheten, då tappar vi genast i trovärdighet.

Identitet – det handlar om vad GU står för. Image – det gäller den bild man vill förmedla, bland annat för att få studenter, lärare och forskningsanslag.

– Styrgruppen består av företrädare för fakulteterna och gemensamma förvaltningen, en styrelsemedlem, en student samt en informatör. Gemensamt ska vi försöka finna värden som alla, vare sig man är psykolog, naturvetare, administratör eller student, ska kunna säga att detta står jag för. Det vi kommer fram till ska vi sedan använda som underlag för en presentation av GU.

FÖR ATT FÖRKLARA vad arbetet går ut på jämför Lennart Weibull med en kund som går in i en skoaffär.

– Han väljer ut ett par skor men när han står i kassan och ska betala visar det sig att priset är högre än vad som anges inne i butiken: Det står ju att det är 25 procents rabatt, protesterar kunden. Javisst, svarar expediten, men det där är ju bara reklam.

– Så får det inte vara vid GU, påpekar Lennart Weibull. Våra mål och visioner måste vara mer än bara reklam.

Till sin hjälp har gruppen knutit till sig Hans Ingvar Hansson, expert på strategisk profilering.

– Att arbeta med identitet och image är mycket vanligt internationellt och kommer allt mer även här i Sverige, berättar han. Konkurrenten mellan lärosätena hårdnar och det blir allt viktigare att man upptäcker både sina starka och svaga sidor.

Göteborgs universitet hör till de populäraste men frågan är om det beror på lärosätet eller på staden.

– Ett universitet påverkas självklart av den plats och kultur där det befinner sig och att Göteborg anses som en trevlig stad att arbeta i är ju ingen nackdel. Men här finns också problem, som bristen på bostäder. Det här är ett spännande arbete, engagemanget i gruppen är stort, men några enkla gottköpslösningar finns inte.

Eva Lundgren

Naturvetarna utmärker sig

De flesta doktorander är ganska nöjda, men män är generellt mer nöjda än kvinnor. Vid naturvetenskapliga fakulteten märks detta speciellt tydligt.

Det visar den nya fakultetsvisa doktorandbarometern.

DEN FÖRRA doktorandbarometern, som presenterades våren 2001, gav en bild av GU:s doktorander som förhållandevis nöjda. Men rapporten var begränsad till medelvärden över hela GU och avslöjade ingenting om hur det förhöll sig på respektive fakultet.

– Medelvärden kan dölja mycket och ger sällan en tydlig bild av verkligheten, säger studentombudsman Lotta Larsson.

Därför har hon arbetat om samma dataunderlag och presenterar nu resultaten i åtta nya rapporter; sju fakultetsvisa och en utifrån om doktoranderna är antagna enligt det gamla eller det nya systemet. Den senare visade att ”nya doktorander”, alltså de som antagits efter doktorandreformerna 1998, har en tendens att vara nöjdare än de ”gamla”. Vad det beror på är svårt att säga, menar Bengt-Ove Boström, vicerektor för kvalitetsfrågor.

– De kanske inte har kommit fram till avhandlingsarbetets mest frustrerande steg eller också är det faktiskt så att nya doktorander har en lite mer ordnad tillvaro. De har i större utsträckning sin finansiering

klar och får kanske mer uppmärksamhet på institutionen.

Ytterligare en förklaring kan vara att det nya systemets så kallade skuggdoktorander – doktorander som inte är formellt antagna men som följer utbildningen ändå – inte finns representerade i rapporten.

De sju fakultetsvisa rapporterna visar att det finns stora skillnader, både var gäller nöjdhet överlag och nöjdhet applicerat på kön, mellan fakulteterna.

DEN FAKULTET SOM avviker mest från GU:s medelvärden är den naturvetenskapliga. När det gäller handledning, en av de frågor som doktoranderna vid GU upplever som allra viktigast, får nästan hälften av de manliga doktoranderna fem timmar eller mer i handledningstid i månaden. På andra fakulteter får man sällan mer än 1-2 timmar.

– Det beror på att vi har en annan typ av handledning. Man arbetar ofta i projekt och doktoranderna skriver ofta artiklar och rapporter tillsammans med handledaren, säger Elisabet Ahlberg, prefekt vid institutionen för kemi.

Av de kvinnliga doktoranderna på fakulteten är det dock bara 28 procent som har fem timmar eller fler i handledningstid. Naturvetarkvinnorna är också den grupp som uttrycker mest missnöje med handledningen vid GU.

– De flesta av våra handledare är ju män

och kvinnliga doktorander får inte alltid den uppmärksamhet de behöver. Det är ett stort problem, även om jag inte tror att handledarna medvetet missgynnar kvinnorna. Det beror mer på den patriarkala struktur som finns i samhället i stort och även inom akademien, säger Elisabet Ahlberg.

MAJORITETEN AV doktoranderna vid GU anser att de har för mycket att göra i sitt arbete, men inte i den grad som man gör på naturvetenskapliga fakulteten, där 69 procent av kvinnorna och 64 procent av männen tycker så. Bland fakultetens kvinnliga doktorander upplever dessutom 62 procent sitt arbete som psykiskt påfrestande – också detta högst inom GU.

– Det är svårt att säga varför. Kanske har det att göra med att vi håller ganska strikt på tidskravet. Vår genomströmningstid ligger runt fem år. De flesta av våra doktorander har också undervisning.

Men trots en del höga missnöjesvärden går det knappast att påstå att doktoranderna vid naturvetenskapliga fakulteten är de som har det sämst vid GU. Tvärtom, i flera frågor ligger de i topp på nöjdhetsskalan. De har det till exempel bäst vad gäller finansiering och det är också de som är mest nöjda med arbetsmiljön och den allmänna trivselen.

Lars Nicklason

40 miljoner till färgforskning

PROJEKTET MARINE PAINT, där flera forskargrupper vid naturvetenskapliga fakulteten och en från Chalmers ingår, har tilldelats 40 miljoner kronor från MISTRA. Pengarna skall användas under fyra år för att ta fram en miljövänlig aktiv färgtillsats som förhindrar påväxt av havstulpaner på båtbottnar.

– Det är en av de största summorna som delats ut för utveckling av en enskild bioteknisk idé. Det behövs. Intresset har varit lågt i branschen och utvecklingen beklämmande klen, säger Hans Elwing, professor vid institutionen för cell- och molekylärbioologi och vetenskaplig ledare för Marine Paint.

Havstulpaner på båtar orsakar ökad bränsleförbrukning och därigenom ökad miljöbelastning, korrosion och utmattnings av material. En amerikansk undersökning uppskattar bara den ökade bränslekostnaden till 20-30 miljarder dollar om året.

– En båt kan dra upp till 30 procent mer bränsle. Det beror på storleken. Ett berömt exempel är det amerikanska hangarfartyget, utan giftig bottenfärg, som kostade 53 000 dollar mer i bränsle om dagen.

Satsningen på Marine Paint har egentligen kommit ganska långt. Tester med en blockare, catemin, som förhindrar en körtel i havstulpanen att utsöndra det ”lim” som etsar sig fast på båtbottnar, har visat sig mycket framgångsrika.

– I princip har vi redan en lösning. Nu handlar det om att säkerställa en marinekologisk riskbedömning. Vi skall också utveckla färgformuleringen och få det att fungera i flera typer av färger. Det är också viktigt att utläckaget av cateminet blir jämnt och långsamt så att det håller i flera år, säger Hans Elwing.

Afzelius-stipendium utdelat

EVA MARIE RÖDSTRÖM, forskningssekreterare vid Tjärnö marinbiologiska laboratorium, har tilldelats 2002 års stipendium ur Lars Afzelius minnesfond. ”Eva Marie arbetar i Lars Afzelius anda genom att hon är prestigelös, öppen och generös, hon är en bra kommunikatör och lagledare”, heter det bland annat i motiveringen.

Sedan 1997 driver hon bland annat projektet Tjärnö Centre of Excellence.

Stipendiepengarna om 25 000 kronor är personliga.

Doktorandreformens skuggsida

Text: Lars Nicklason **Foto:** Göran Olofsson

Sedan forskarutbildningen reformerades 1998 har doktorandernas situation blivit allt osäkrare. Kraven har ökat tidsmässigt samtidigt som minskande fakultetsanslag medfört att många doktorander tvingas hanka sig fram på stipendier – utan rätt till sjukförsäkring och andra sociala trygghetsförmåner.

VILKEN ANNAN GRUPP i samhället skulle acceptera en lön på 13 000 kronor i månaden efter fyra års högskolestudier? Dessutom utan anställningskydd?

Det undrar Marie Tuula, doktorandombudsman vid Göteborgs universitet. Hon menar att doktoranderna är landets mest utsatta yrkesgrupp. Just det, yrkesgrupp. Det är så de borde betecknas, menar hon.

– Förr betraktades doktorander mer som arbetstagare. Man hade rätt till semester, föräldraleddighet eller komplidighet. Men med reformen hände något, vad vet jag inte, men ute på institutionerna fungerar det inte så i dag.

Vad Marie Tuula förstår så har doktorander ingen självklar rätt till betald semester, föräldraleddighet eller komplidighet. Hon har ställt en fråga till Högskoleverket – är man som doktorand arbetstagare i arbetsrättslig mening eller är man student? På HSV verkar man inte heller riktigt veta. Åtminstone har man inget bra svar. En hänvisning till Högskoleförordningen är allt man fått fram. Den säger att överenskommelse om even-

tuell tjänstledighet eller komplidighet bör rymmas inom den studieplan som varje doktorand upprättar med sin handledare.

– **JAG KÄNNER INTE TILL** något fall där man har gjort så. Doktorander borde med automatik omfattas av anställningslagens regler, säger Marie Tuula som menar att man som doktorand i dag är alltför utlämnad till handledaren.

Visst, det är bra för bådadas rättssäkerhet att man gör en studieplan tillsammans, men vad händer om det blir en kontrovers, om handledaren flyttar eller dör? Marie Tuula tycker att varje doktorand borde ha två handledare – en ordinarie och vice.

Hon får flera samtal i veckan från doktorander som undrar över sina rättigheter.

– Doktorander vågar inte säga ifrån. Man är rädd för de sakkunniga bedömarna. ”Den här människan duger inte, han eller hon har ingen vetenskaplig förmåga”. Det är i regel det man brukar ta till när man vill ha bort någon och för mig är det förstås väldigt svårt att avgöra om det stämmer.

Doktorandreformen, som säger att universiteten ska garantera sina doktoranders finansiering under de fyra år som utbildningen begränsats till, har också inneburit att institutionerna inte har råd att anta lika många doktorander som tidigare. I och med det har ett nytt begrepp uppstått – skuggdoktorander, doktorander som inte är formellt antagna men som följer utbildningen ändå. De har inga rättigheter, saknar sociala trygghetsförmåner och syns inte i någon statistik. Därför

betraktas de inte heller som ett problem.

– De är många, men hur många är svårt att säga. De som ringer hit säger inte vilka de är. Och ute på institutionerna är det locket på. Ingen, varken skuggdoktoranderna eller institutionerna, är intresserad av att det avslöjas, säger Marie Tuula och fortsätter:

– Det hela handlar om att universitetet och fakulteterna har för små anslag. Då försöker man hitta lösningar som skall passa alla parter. Det är ett arrangemang som går runt anslagsproblemen.

Motivet för institutionerna kan vara flexibilitet: på det här viset ges möjlighet att testa en presumtiv doktorand utan att de behöver stå för finansieringen. I praktiken kan de engagera flera skuggdoktorander under en tid, låta dem slåss om ett fåtal platser, och sedan göra sig av med dem som inte passar. Arbetet som de bortsållade utfört tillfaller inte dem själva utan forskningsledaren.

NÅGOT MÅSTE GÖRAS. Frågan är bara vad. Mer pengar till universitetet, säger Marie Tuula med uppgivenhet i rösten. Hon har försökt nå ut. Skrivit debattartiklar till Göteborgs-Posten och andra tidningar. Men inget har publicerats.

– Det finns inget intresse. Ändå babblade jag inte bara på om doktorander, utan fokuserade på systemet i sin helhet: Vilka skall ta över vid de stora pensionsavgångarna? Nya universitetslärare och forskare, det är ett jättestort problem.

Hon har också pratat med HSV, försökt få dem att intressera sig för frågorna om anställnings-

Skuggdoktorand – praxis?

trygghet och se konsekvenserna av doktorandreformen i ett vidare perspektiv.

– Där får man inget gehör. De är direkt underställda regeringen och tysta som möss.

Men på Högskoleverket har de i alla fall identifierat att skuggdoktorander finns. Theresa Edelman, utredare, håller på med en studie som förhoppningsvis är klar framåt årskiftet. Hon har ringt runt till universitet och högskolor för att ta reda på vad som görs för att förhindra uppkomsten av skuggdoktorander.

– På sina håll verkar det som om man inte riktigt vet om det är olagligt eller inte, men det är det. Och lärosätena har ansvar att följa de föreskrifter som finns. De måste hitta lösningar, säger Theresa Edelman.

Hon vet att det inte lätt, tror inte ens själv att problemen kan lösas helt inom det nuvarande systemet. Men rapporten skall i alla fall innehålla bra exempel på hur man kan gå till väga för att minska antalet skuggdoktorander vid ett universitet.

ULF BJÖRK, handläggare på DoFF, Doktoranders och Forskares Förbund, tycker att det är naivt att prata om ”tips och råd” i detta sammanhang.

– Idag talar man ju om ”systemet med skuggdoktorander” som om det nästan vore vedertaget. Det har en fast form och vissa institutioner har gjort det till en obligatorisk förberedelse för doktorandutbildning. Man har accepterat detta, vilket är ännu värre. Skuggdoktorander skriver ju på rena slavkontrakt.

I skriften ”Framtidens forskare riskerar sin hälsa” belyser DoFF de stressymptom och långtids-sjukskrivningar som ökat bland doktorander de senaste åren. Boven i dramat är doktorandreformen: ”Den byggde på en nästintill obefintlig kunskap om hur den akademiska forskarvärlden är beskaffad. Samtidigt som den tid som doktoranden förväntades färdigställa sin avhandling på kortades av så bibehölls förväntningarna på oförändrad hög kvalitet.”

– Reformen var vacker: fler doktorander, alla med tryggad finansiering, igenom systemet på fyra år. Problemet är att staten inte finansierade den. Nu tvingar man doktorander att gå på utbildningsbidrag på 13 000 i månaden, som inte ens är pensionsgrundande, de första två åren av sin utbildning. Det måste bort.

Marie Tuula håller med:

– Varför utbildningsbidrag? Har politikerna inte tänkt på att många doktorander har försörjningsbörda? Medelåldern för doktorander som disputerar är ju nästan 40 år. Det är dags att man tar ett helhetsgrepp och utreder konsekvenserna av doktorandreformen på samtliga plan.

Marie Tuula

Hur är det egentligen att verka som doktorand utan att vara formellt antagen? Vågar man synas eller stryker man längs väggarna? GU Journalen har träffat två skuggdoktorander.

DE ÄR BÅDA i 25-års åldern. Mikael har precis påbörjat sitt år som skuggdoktorand, Lena har just avslutat sitt efter att, som utlovat, ha blivit antagen.

Fullt normalt.

På deras institution är det mer eller mindre praxis att man går på forskningsförberedande stipendier ett år eller två innan man blir formellt antagen. Därför tycker de att begreppet skuggdoktorand känns lite främmande.

– Man befinner sig inte precis i skuggan. Vi deltar i all undervisning, seminarier, ja alla aktiviteter som förknippas med forskarutbildningen. Vi behandlas som om vi vore antagna, säger Mikael.

PÅ LENA OCH MIKAELS institution smusslas inte skuggdoktoranderna undan. De syns. Har eget postfack, står på telefonlistan och, jo visst, på institutionens hemsida står de listade som doktorander.

I regel, berättar Lena, blir man skuggdoktorand på följande sätt:

– Man gör sitt examensarbete, trivs och är nöjd med sin handledare. Efteråt undrar man om det går att stanna kvar som doktorand? ”Nja”, säger handledaren, ”Det finns inga pengar, men jag kan ordna ett stipendium för ett år och sedan blir du antagen”.

Finns det någon anledning att tveka inför ett sådant erbjudande? Nej, menar Mikael och Lena. På deras institution har de handledare som tar in skuggdoktorander (det är inte alla) hållit vad de lovat, ingen har blivit besviken.

– Men det är klart att man är helt i handledarens händer och det finns säkert andra institutioner där

framtiden kan te sig mer osäker. Man kanske inte blir lovad en plats som här, säger Mikael.

Mikael och Lena har inga problem med systemet. Ser faktiskt mest fördelar. Man får ju ett extra år på sig att jobba med sin avhandling (som på institutionen ofta tar längre tid än fyra år) och dessutom innebär stipendiepengarna att man har ungefär en tusenlapp mer i månaden att röra sig med än när man går på studielån.

– De första åren som antagen doktorand har man det inte mycket bättre. Utbildningsbidraget ger kanske ytterligare en tusenlapp efter skatt. Att doktorera gör en inte rik, säger Lena.

– Men har man bara studerat hela sitt liv är man van vid att klara sig på lite pengar, inskjuter Mikael. Att ha familj och gå på stipendium är nog ingen bra idé.

De stipendier, som skuggdoktorander i regel går på, erbjuder inte de sociala trygghetsförmåner eller den rättssäkerhet som en doktorandtjänst erbjuder. Inträffar det en olycka, i till exempel ett laboratorium, finns inga garantier att skuggdoktoranden omfattas av universitets försäkringar. Men det oroar varken Mikael eller Lena.

– Det har jag inte ens tänkt på. Är man med i försäkringssystemet när man har studielån? undrar Mikael.

– Risken för att något skulle hända existerar ju knappt, säger Lena.

Men hon tycker ändå att det är skönt att hon till sist blivit formellt antagen som doktorand.

– Då kan man söka externa medel. Vid sådana ansökningar tas ju det hänsyn till hur länge man varit doktorand.

Fotnot: efter intervjun har det framkommit att en särskild försäkring för stipendiedoktorander har tecknats på Mikael och Lenas institution.

Stipendiedoktorand – livegen

Det är okej med några hundår när man pluggar, men doktorandutbildningen skall inte bli en förlängning av studietiden. Man skall inte behöva leva på havregrynsgröt och makaroner. Det är ovärdigt.

SÅ SÄGER RUNE – doktorand i 30-års åldern med familj och hus. Jo, ni läste rätt – doktorand i 30-års åldern med familj och hus. Visserligen ligger huset en bit inåt landet, men ändå, det är klart att han har det knapert. Det är förstås också lika klart att hans sambo arbetar. De 8 750 kronor Rune får i stipendiepengar i månaden räcker inte långt.

– Jag arbetade som gymnasielärare tidigare och har förlorat en hel del ekonomiskt på att börja forska. Det borde vara tvärtom. Hur skall man annars kunna locka kompetenta personer med erfarenhet av skolvärld och yrkesliv att börja forska?

Han tycker att det är olyckligt att doktorander stämplas som nöjda och tacksamma. Det är ju det som det snedvridna systemet lever på, menar han. Men samtidigt förstår han att det lätt blir så.

– Är man 24-25 år är det förstås helt okej att hanka sig fram på stipendier. Man är ju tacksam bara för att man får syssla med det man vill.

Rune har själv dubbla känslor inför sin situation. I kraft av att ha tilldelats ett stipendium över fyra år har han åtminstone blivit formellt antagen. Men visst, en doktorandtjänst är vad han hoppas på och ett halvt löfte finns.

– Jag tror inte att jag klarar av att gå så här i fyra år. Man är livegen minst sagt. Att leva utanför försäkringssystemet, utan pensionssparande, föräldrapening och A-kassa, förtar mycket av arbetsglädjen, säger Rune och fortsätter:

– De problem som doktorander allmänt dras med accentueras för mig. Man har inte tid att vara sjuk. Missar man en vecka får man ingen ersättning i tid. Vi jobbar ju faktiskt på ackord i fyra år. Egentligen handlar nog problemet mer om tid än pengar, funderar Rune.

Att gå som skuggdoktorand, helt utanför systemet, skulle han aldrig tillåta sig själv att göra.

– Sådana villkor skall inte behöva accepteras av någon. Tänk att leva i osäkerhet termin efter termin och vara medveten om att handledaren, som man lissar för, ändå kan säga ”tack och hej” när stipendieperioden är slut. Det är ju fullständigt sjukt.

Pedagogens flytt enligt planerna

NÄR KOMMUNFULLMÄKTIGE antog detaljplanen för nya pedagogen i början av september hade allmänheten tre veckor på sig att överklaga.

– Två överklaganden kom in – ett från Hyresgästföreningen som anser att parkeringsfrågan inte är löst, och ett från boendeföreningen CitySydväst som bland annat anser att områdets unika kulturella värde inte värnas i planen.

– Vi visste att ett antal föreningar skulle överklaga. Protesterna har ju funnits med från början och det här är enligt våra planer, säger fastighetschef Ingemar Thorén.

Han ser kommunfullmäktiges positiva beslut i september som mer avgörande. Vad som nu återstår är en krånglig process där överklagandena, vid avslag från länsstyrelsen, kan föras vidare till regeringen. Vilket Ingemar Thorén också räknar med.

– På Higab uppskattar man att vi är framme vid mars 2003 innan allt är klart med detaljplanen. Då kan bygglov ges omedelbart och framåt nästa höst kan bygget vara igång.

Tidigast hösten 2005 flyttar Pedagogin in till stan.

Ny databas för examensarbete

UTE EFTER FÖRSLAG på examensarbete och uppsatsämnen? Logga in på <http://exjobb.sunet.se>. Där hittar du den Nationella Exjobb-poolen – en ny databas där företag, organisationer och universitet från hela landet lagt ut förslag på saker som de vill ha hjälp med. Databasen är en vidareutveckling av Kungliga tekniska högskolans exjobbpool som funnits sedan mitten av 90-talet. Vid årskiftet tar Verket för högskoleservice över driften och GU är ett av ett 20-tal universitet och högskolor som anslutit sig till projektet.

– Målet med detta är förstas att effektivisera matchningsprocessen mellan uppdragsgivare och studenter. Det är viktigt att man hamnar rätt. Exjobbet är ju ofta den studerandes första riktiga kontakt med arbetslivet, säger Karin Lidberg, GU:s redaktör för Nationella Exjobbpoolen.

Kort går tjänsten ut på att företag och organisationer, genom redaktörerna på respektive lärosäte, lägger ut uppslag och förslag i databasen. Studenterna kan sedan söka bland dessa under rubriker som geografiskt område, ämnesområde, nyckelord, etc. De kan också lägga ut sin egen sökprofil och sedan, via e:post, få en löpande bevakning av nyinkomna förslag inom ens intresseområde.

Dominoeffekt drabbar Studentavdelningen

I februari startar den stora flyttkarusellen på GU. Först ut är avdelningen för studentfrågor som lämnar lokalerna vid Storgatan.

Men flytten går inte dit man tänkt sig. Sista dominobrickan, Studenternas Hus, har bytts ut mot en ny – kvarteret Linden.

TRE AV FEM BRICKOR i den dominoliknande flyttkarusell som inleds med Pedagogens planerade flytt till Sociala huset är nu klara. Verksamheterna i "Världshuset" flyttar till Konstpedemin och knuffar ut Högskolan för fotografi och film. Denna knuffar i sin tur ut avdelningen för studentfrågor från lokalerna på Storgatan.

Sedan skulle studentavdelningen till nya ombyggda och anpassade lokaler i Studenternas Hus.

Så blir det inte. Åtminstone inte i första läget.

– Problemet är att Studenternas Hus ägs av GU. Därför kan inte några statliga medel användas för att rusta upp huset. Vi kan be om särskilt tillstånd hos regeringen, men med all sannolikhet ger de oss inte de 50 miljoner kronor som vi från början tänkt oss, säger ekonomidirektör Lars Nilsson.

I STADSFULLMÄKTIGES ARKIV har man också hittat handlingar, daterade till 1914, som klargör att staten upplåter marken, där huset nu står, kostnadsfritt om den används till studentverksamhet. Huruvida detta gäller än idag måste också utredas.

Det finns dock ett sätt att komma runt problemet – att sälja huset till ett statligt fastighetsbolag.

– Det är förmodligen vad som måste göras. Men det kräver tre saker. Först måste vi få okej från donatorerna att de 14,5 miljoner kronor, som de placerade i huset 1993, kan användas på ett annat sätt. Förslagsvis till hyressubventioner för studentkärnorna. För det andra måste vi ha en överenskommelse med köparen om hyran på minst tio år, och för det tredje en överenskommelse om ombyggnadsprojekt.

Vad som än händer i fallet Studenternas Hus så kommer det att dröja minst ett par år innan avdelningen för studentfrågor kan flytta in. Under tiden placeras man i kvarteret Linden.

– **DET ÄR GIVETVIS OLYCKLIGT** att folk skall behöva flytta två gånger, men skall rockaden gå i lås måste det tyvärr bli så.

Fast, resonerar Lars Nilsson, det är ju inte säkert att Studenternas Hus är den optimala lösningen för avdelningen för stu-

FOTO: OLOF QVISTEN/GU

dentfrågor. Kanske blir det rent av bättre i kvarteret Linden.

Anders Granberg, chef för nämnda avdelning, tror att det kan bli så.

– Det kräver att vi får disponera skrivsalen. En modern och tilltalande reception skulle kunna skapas på de stora öppna ytorna.

Då måste en alternativ skrivsal hittas. Annars får avdelningen för studentfrågor flytta in på Karl Gustavsgatan 29 – en ingång som ligger lite avsides i samma kvarter med trängre lokaler som är svåra att handikappanpassa. Det är ingen långsiktig lösning, men hur det än blir så har avdelningen för studentfrågor ett behov av att flytta från Storgatan, menar Anders Granberg.

– Lokalerna passar inte för modern förvaltning. Studenterna får gå genom långa korridorer för att hitta handläggare.

BO-ERIK GYBERG, rektor för Högskolan för fotografi och film, ser positivt på en flytt till Storgatan och Valand. Det innebär att konstnärliga fakulteten koncentreras, att lokaler kan samutnyttjas och pengar sparas. Samtidigt hade han önskat mer tid för utredning av lokalerna.

– Frågan är om utredningen inte borde ha gjorts innan rektor fattade beslut om omflyttningarna istället för efter. Vår verksamhet ställer ju till exempel krav på kemisk avfallshantering. För oss känns ingenting riktigt klart ännu, även om det pekar åt rätt håll.

Lennart Weibull, dekanus vid samhälls-

vetenskapliga fakulteten, tycker att det är en mycket bra lösning att flytta freds- och utvecklingsforskning, socialantropologi, de regionala centrumbildningarna och humanekologi till KK2. Det är en viktig pusselbit i planerna kring ett Campus Linné.

– Vår förhoppning är att det skapas en miljö för oss som kraftigt växande fakultet. Psykologen och delar av journalistik och masskommunikation finns ju redan där och området är ett av få som det finns möjligheter att bygga på. Ett nybygge skulle kunna lösa våra lokalproblem.

Under de senaste fyra åren har den trångboddade fakulteten ökat sitt studentantal med 30 procent. Lärare står utan tjänstelokaler och det saknas tillräckligt stora undervisningslokaler, förklarar Lennart Weibull.

– På kort sikt måste vi hyra in oss någonstans. Var vet jag inte, men så nära Haga som möjligt.

Lars Nicklason

Fakta / Flyttkarusell

Februari 2003: Avdelningen för studentfrågor till kvarteret Linden

Juni 2003: Högskolan för fotografi och film till Storgatan

Januari 2004: Världshusets verksamheter till Konstpedemin

2004?: Sociala husets verksamheter (vård, ej GU) till Kungsgatan 7 (från början var det tänkt att dessa skulle till Världshuset)

2005?: Pedagogin till Sociala huset.

Bland studenter och starka kvinnor

– **HALLÅ DÄR**, du får en kram också! sa den halvrisiga herrn när jag köpt Factum, tidningen för hemlösa i Göteborg.

Och så tillade han: kramen får du gratis!

Mitt liv med studenterna har just börjat. Det startade inte precis med en kram.

Men jag är van vid att bli ifrågasatt. Kanske lärde jag mig av min italienska mamma som när vi flyttat in på Stövelvägen i Solberga, en söderförort till Stockholm, alltid svarade på angrepp.

– Jävla spagetti, stick hem, skrek ungarna på vår gård till mig.

Då stack min tigmamma ut sitt mörka huvud genom fönstret och skrek

– Jäbbla pannkakka!

Inte mycket till rasism jämfört med dagens öppna förakt för folk med svart hud eller svart hår. Men tillräckligt mycket för att bli lämpligt okänslig för om man passar in eller ej.

NU KÄNNER STUDENTERNA och jag på varandra och när min tid som gästprofessor i vår är över, så ska vi summera. Hade jag något att lära ut?

Själv har jag lärt mig den akademiska kvarnen och att nästan hitta till undervisningslokalerna. Jag har hunnit identifiera ett antal studenter som vetgiriga, diskussionsglada och framåt, andra lite mer reflekterande och avvaktande.

Ungefär så som den journalistkår jag känner ser ut. Den här årskullen lär nog inte avvika mot tidigare års. Och jag kan konstatera att den vita medelklassen är väl representerad. Som vanligt.

Att ständigt vara alert, hitta i ny stad, att stå i den ena talarstolen efter den andra, att alltid veta vad som är publicistiskt rätt har gjort mig lätt utmattad. Från tidiga morgonstunden med caffelatte och macka på Jungans till sena kvällen med ett glas vin vid bardisken på Fond, tvingas jag skärpa mig. Mina veckor i Stockholm som VD för Amelia förlag känns härligt okomplicerade.

FOTOGRAF: OLSSON/GU

På universitetets arbetsrum ligger mina ”springkläder”. Oanvända. Istället kunde maken konstatera efter den senaste göteborgsveckan ”har du inte blivit lite rundare”.

Jo, det blir kanske lite väl många middagar. Goda. Göteborg har ett lysande krogutbud. Dessutom trevliga personer att dela alla dessa goda bord med.

Apropå vikt så var jag på Stadsmuseet i samband med ”kulturnatta” och pratade kropp. Detta därför att museet just nu har en utställning som handlar om kroppsideal. Jag hade oroat mig en smula eftersom jag skulle möta Anja Karlsson den stronga vänsterpolitikern som blev känd när hon rollade över affischerna med H&M-modellen Claudia Schiffer. Jag förstod att jag skulle representera det onda, marknaden, vi som bara vill tjäna pengar på kvinnors osäkerhet. En tes som går ut på att kvinnor bara är en utnyttjad, manipulerad offergrupp.

– Det är först när kvinnor själva spelar huvudrollen i sin egen pjäs som de blir jämställda och fria, säger

författaren Theodor Kallifatides i en utmärkt bok som heter ”Ett nytt land utanför mitt fönster”.

Denna bok handlar inte alls om kvinnor utan om främlingskap men han drar en parallell mellan invandrare som alltid hamnar i offergruppen tillsammans med kvinnor och barn. Vi blir förminskade.

Ja, jag vet att kvinnor stängs ute. Ja, jag vet att många betraktar oss som ett B-lag. Ja, jag vet att vi tjänar mindre. Ja, jag vet att vi också är en handelsvara. Jag vet allt det där och lite till. Men jag tror inte på offeridentifikation.

DE FLESTA KVINNOR jag känner är starka, tror på sina möjligheter och kan därmed också förändra patriarkatet. Här två exempel från min heta vecka i Göteborg.

Jag såg tuffa Anne Rahmberg, advokatsamfundets ordförande, i något superelegant glittrigt tvåla till regeringens utsända justitieminister Thomas Bodström angående terroristlagarna. En uppvisning som gjorde varenda kvinna i salen stolt. Särskilt som justitieministers invigningstal mest handlade om fotboll.

Detta hände när kammarrätten i Göteborg fyllde 30 år och hade stor jubelfest. Värddinnan Anitha Bondestam, kammarrättspresident, tog emot hyllningarna i en kycklinggul klänning med volanger, lika gula stiletter och ett stort hår som det krävs en hel del kunskap att få till. Men man ska inte lura sig. Innanför håret och volangerna finns en knivskarp kvinna som med väldig självklarhet tar plats.

– Du, jag gillar inte er ton, sa två av de kvinnliga studenterna bland annat till mig när vi hade en genomgång av en övningstidning som de gjort. Vårt jobb var att peka på det som var fel, för att det ska bli rätt sen.

Först blev jag pikerad. Sen glad.

För precis så ska det låta, kvinnor. Så talar inga offer.

Amelia Adamo

Gästprofessor vid JMG

Projekt med uppgift att inspirera

”Kan vi så kan ni”. Under den parollen har GU:s studentambassadörer besökt skolor, föreningar och kunskapslyft under ett par års tid. Det handlar om att locka underrepresenterade grupper till universitetet.

DE BÖRJAR SINA KLASSBESÖK med att dela ut gula lappar och ställa frågan: ”Vad tänker ni på när ni hör ordet universitet?”

De korta svaren på de gula lapparna varierar: ”pluggande”, ”studieskulder”, ”frihet, men svårt”, ”ingen fritid”, ”Panik! Att livet är slut”, ”omöjligt”, ”nice babes” är exempel från ett besök.

– Studentambassadörerna utgår sedan från svaren när de berättar sin egen historia för att avdramatisera bilden av universitetet, säger Ingrid Lundgren vid avdelningen för information och omvärldskontakter.

Hon och kollegan Eva Henricsson startade studentambassadörsprojektet för snart tre år sedan.

– Som studievägledare vid universitetet möter man bara de redan frälsta. Hur kan vi nå de andra grupperna? Det fanns ett behov av att vända sig utåt och inspirera.

Social och etnisk bakgrund har stor betydelse i valet att läsa vidare eller inte. 1997 var till exempel chansen att börja en högskoleutbildning sju gånger större för ungdomar från högre tjänstemannahem än för dem från arbetarhem.

Studentambassadörerna kommer själva från icke-akademiska miljöer och representerar olika åldrar, kön, och utbildningsområden.

PROJEKTET FORTSÄTTER den här terminen ut. Vad som händer sedan är ännu inte klart, men Rekryteringsdelegationen har beviljat GU/Ingrid Lundgren 876 000 kronor för ett nytt treårigt projekt – Det svåraste steget är det över tröskeln. Verksamheten, som kan ses som en vidareutveckling av ambassadörsprojektet, kommer att knyta nära, vardagliga och långsiktiga kontakter med

några gymnasieskolor eller stadsdelar som är underrepresenterade vid universitetet.

Ingrid Lundgren hoppas att ambassadörsprojektet får en fast budget och görs permanent vid GU.

– Det har satsats strategiska medel på detta och det vore som att slänga pengarna i sjön om man lägger ner.

Efter projektets slut tänker Ingrid Lundgren göra en kvalitativ utvärdering, men några konkreta siffror och resultat som visar hur framgångsrikt projektet varit går givetvis inte att få fram.

– Det här är inte ett kortsiktigt rekryteringsprojekt. Ambassadörsbesöken skall öka kunskapen om vad högskoleutbildning är; en kunskap som sprids till familj, barn och vänner genom ”ringarna-på-vattnet-effekten”. Att bestämma sig för att söka till högskolestudier är en process som kan ta lång tid och som beror på en mängd olika faktorer, säger Ingrid Lundgren som liknar verksamheten vid ett demokratiprojekt.

Lars Nicklason

Studenterna har allt sämre förkunskaper

Text: Eva Lundgren Foto: Göran Olofsson

Studenterna är inte dumma men okunniga, säger Tomas Forser

De ser sig som elever i en skola och förväntar sig lektioner, läxor och prov. Självständigt arbete? – nej, det är inget för dagens studenter. Är universitetet på väg att bli ett enda jättelikt gymnasium?

VID HUMANISTISKA FAKULTETEN har man i år fått många fler språkstudierande än på länge vilket förbättrat fakultetens ekonomi betydligt. Men hur har fakulteten lyckats locka studenter? Jo, bland annat genom att ge nybörjarkurser, inte bara i exotiska språk som japanska och arabiska, utan även i det gamla skolspråket tyska.

För en konsekvens av införandet av den nya gymnasieskolan är att nästan alla elever läser individuella program, språkintresset har gått ner och riktigt vad en gymnasist egentligen kan, blir allt svårare att säga.

– Det märks inte minst inom ämnet litteraturvetenskap, berättar professor Tomas Forser. Dagens studenter har betydligt sämre förkunskaper än de som gick här för tio till femton år sedan. Jag har under åren gett i stort sett samma diagnostiska prov till de nya studenterna och resultaten är chockerande, de blir stadigt sämre, hela referenssystemet löses upp.

Tomas Forser påpekar att det inte är särskilt märkvärdiga förkunskaper han förväntar sig av sina nybörjarstudenter.

– Begreppet allmänbildning kan diskuteras. Att sätta Runeberg eller Geijer i händerna på en ny student, nej, det kanske inte är så lyckat. Men när jag ber mina studenter att placera till exempel Shakespeare, Selma Lagerlöf och Gunnar Ekelöf i rätt århundrade och får de mest underliga svar, då blir jag förfärad. Men det mest beklagliga är ju ändå att dessa studenter är receptiva, intelligenta och intresserade människor.

” Studenterna vill att man ska föreläsa medan de antecknar. Men detta är ju ett universitet, det är meningen att man ska pröva själv, testa, undersöka, läsa långsamt, det är ju det som är det roliga med ämnet!

Tomas Forser, professor

Nej, jag tycker absolut inte att det är studenternas eget fel, det kan det aldrig vara. Men det är synd om dem, sorgligt att de inte fått lära sig mer, trots sina inneboende resurser, och att de nu måste ägna så enormt mycket tid åt att ta igen allt det de missat.

Tomas Forser pekar på tre allvarliga konsekvenser av studenternas brist på bildning:

– Det blir allt svårare att få igång ett kreativt samtal mellan lärare och studerande. Studenterna vill att man ska föreläsa medan de antecknar. Men detta är ju ett universitet, det är meningen att man ska pröva själv, testa, undersöka, läsa långsamt, det är ju det som är det roliga med ämnet! Att vi dessutom måste bedriva undervisning med ett kraftigt reducerat antal timmar och i allt större grupper, gör inte problemen enklare.

Den andra konsekvensen hänger samman med att bristande bildning tenderar att leda till en ond cirkel.

– Det är dessa studenter som så småningom kom-

mer att bli de nya svensklärarna! Om de är osäkra när det gäller litteratur kommer detta att vara ett ämne de undviker som lärare vilket leder till ännu mer obildade elever, och så får vi en nedgående spiral. I förlängningen är hela vårt kulturarv i fara!

För det tredje får studenternas dåliga bildning konsekvenser för forskningen.

– Den forskarutbildning vi har innebär fritt kunskapssökande och ska kunna jämföras internationellt. Men hur ska studenterna klara av språnget från grundutbildning till forskarutbildning när glappet är så stort? Och hur ska vi lärare, med våra allt mer begränsade resurser, förmå hjälpa till? Detta är ett enormt problem som vi inte har någon lösning på.

Även Lennart Weibull, dekanus för samhällsvetenskapliga fakulteten, är bekymrad över gymnasifieringen av högskolan. Men vid hans fakultet är det inte främst studenternas brist på bildning som är problemet, menar Lennart Weibull:

– Studenterna anser att det stora problemet med grundutbildningen är att antalet undervisningstimmar är för litet. Det tycker vi lärare också är ett bekymmer. Men än viktigare är det att studenterna övar sig i att arbeta självständigt. Det är en nödvändighet eftersom vi har så knappt med medel men det är i lika hög grad en principfråga: inom högskolan måste vi från första dagen stimulera det fria kunskapssökandet. Så hade vi haft mer resurser skulle det inte bara gå till fler timmar utan också till andra typer av insatser för att stimulera självständigt arbete.

Lennart Weibull betonar att studenterna ofta är engagerade och intresserade men att de får problem eftersom de är ovana vid att behöva ta ett så stort eget ansvar för sina studier.

– **STUDENTERNA BLIR EN** alltmer heterogen grupp vilket vi har svårt att hantera med de resurser som finns. Vi verkar gå mot en situation där de bästa studenterna bara blir bättre medan de svagaste ständigt blir sämre och trots att vi ser problemen är det svårt att genomföra de nödvändiga åtgärderna. Men vi gör försök med bland annat stöd åt dem som vill utveckla sitt skrivande.

Vid samhällsvetenskapliga fakulteten har antalet studenter ökat med inte mindre än trettio procent på fyra år, vilket innebär att fakulteten nu är den enskilt största när det gäller grundutbildning. Och med regeringens mål att femtio procent av en årskull ska gå på högskola kommer trycket på samhällsvetenskapliga fakulteten att bli ännu större.

– Redan nu går två tredjedelar av våra tillgängliga statsmedel till grundutbildning. Det medför att både forskningen och undervisningens möjligheter till forskningsanknytning blir lidande. Lärarna måste ägna det mesta av sin kraft åt undervisning och det finns det en uppenbar risk att vi är på väg att bli en skola utan vetenskaplig förnyelse. Finns det ingen koppling till forskning eller utvecklingsarbete sänks kvaliteten på undervisningen och det enda vi har kvar är massutbildning där den enskilde studenten lätt hamnar i bakgrunden.

Breddad rekrytering ställer nya krav på utbildningen

Den ytterst vällovliga ambitionen att hålla kvalitet på utbildningen nöts mot de problem universitetet ställs inför med en förändrad rekrytering.

Det menar docent Claes Alexandersson som påpekar att högskolan står inför stora krav när det gäller bemötandet av nya studenter med icke-traditionell bakgrund.

SVERIGE INGÅR I en globaliserad ekonomi där produktionen sker på en internationell marknad. Och Sveriges väg att hävda sig är produktion och produkter med större kunskapsinnehåll. Det är bakgrunden till den politiska målsättningen att höja utbildningsnivån i arbetskraften.

– Statsmakterna bygger ut antalet högskoleplatser kraftigt, målet är att femtio procent av en generation ska ha påbörjat högskolestudier före 25 års ålder, påpekar Claes Alexandersson, pedagogisk fortbildare vid institutionen för pedagogik och didaktik. Då får man inse att inte alla studenter kan det de kunde för tjugo år sedan. Dessutom har vi numera en mångkulturell befolkning, vilket också bidrar till variationen i vad man kan och inte kan när man lämnar gymnasiet.

Gymnasiet har också genomgått stora förändringar på senare tid och kunskapen om vad det får för konsekvenser varierar

på universitetet, menar Claes Alexandersson.

– Andelen studenter som går vidare till högre studier har ökat konsekvent de senaste femtio åren. Vi har i Sverige i dag ungefär lika många doktorander som det fanns studenter på femtiotalet. Det innebär att vi numera har många studerande från miljöer där det inte finns någon akademisk tradition och hur vi ska bemöta alla dessa människor med varierande bakgrund är inte en lätt fråga. Men de flesta gör så gott de kan och man kan ju trösta sig med att problemen är som värst i början, så småningom lär sig studenterna vad universitetsutbildning egentligen innebär.

Ett problem för studenterna är att undervisningsmängden är så olika i gymnasiet och på universitetet.

– Studenterna har vant sig vid ett sätt att arbeta som de inte kan, och i vissa fall inte heller ska, ta med sig till universitetet. Generellt har nog gymnasieskolan gått mot arbetsformer med starkare inslag av elevansvar. Men fundamentala skillnader består mellan utbildningarna. I stället för att läsa 12 – 15 ämnen ska de plötsligt bara läsa ett. Och de är vana vid undervisning fem dagar i veckan och kan nästan dagligen få information om vad de förväntas göra och lära sig. När universitetet bara erbjuder några timmars undervisning per

vecka ställs högre krav på självständighet i studierna. Studenterna måste förstå och vänja sig vid detta. Det är en träning i att självständigt bemästra större arbetsuppgifter och att tänka ut hur de skall hanteras. Detta är en del av universitetsutbildningens mål. Den förändrade rekryteringen leder till att universitetet måste anstränga sig för att skola in studenterna under längre tid och med större varsamhet nu än förr.

TILLSAMMANS MED företrädare för naturvetenskapliga, humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna arrangerade Claes Alexandersson för några år sedan en introduktionskurs för studenter på tre veckor.

– Det var ett försök att göra övergången från gymnasium till högskola lite mjukare. Vi körde kursen i tre år och visst tror jag att den fyllde sin funktion. Men målgruppen blev inte riktigt den avsedda, det var framför allt de ambitiösa studenterna som kom och som nog hade klarat utbildningen ändå. Och jag kan förstå om studenterna inte är så intresserade av en introduktionskurs. Har de gått på gymnasiet har de ju behörighet till fortsatta högre studier, varför ska de gå en extra kurs då? Kanske är Högskolan i Borås inne på en bättre väg. Där ger man extra stöd till studenter som så behöver under hela utbildningen, det kanske vore något för oss att satsa på också?

Mer dialog mellan lärare och studenter

– Jag vill inte ha ett elituniversitet men däremot ett universitet med kvalitet. Och där måste studenterna få vara medaktörer på alla plan, säger Lotta Ljungquist, ordförande för Filosofiska Fakulteternas Studentkår.

LOTTA LJUNGUQUIST håller med om att studenterna ofta inte förstår vad det innebär att studera vid ett universitet och att de ser studierna som enbart en förlängning av gymnasiet.

– Men det beror bland annat på att studenterna ofta utsätts för stora salsföreläsningar med lärare som mentalt befinner sig på ett annat plan i stället för att vara närvarande med sina studerande. Och sedan får de visa vad de lärt vid stora salsföreläsningar, vilket ju faktiskt påminner om gymnasiet. Varför får vi inte till exempel hemtentor i stället, de ger ju utrymme för mer kreativitet? Och alltför ofta ser lärarna studenterna som enbart konsument i stället för de medaktörer de skulle kunna vara.

Med sin proposition om den öppna

högskolan och målet att femtio procent av en årskull ska ha börjat en högre utbildning före 25 års ålder, ger regeringen indikationer om att man kan behöva ställa olika sorters krav på studenterna, menar Lotta Ljungquist.

– Och det är nog bra! Det är viktigt med kvalitet, högskolan får inte bli för slapp men det måste finnas utrymme för olika sorters människor också. Och självklart måste studenterna förstå vad universitetsstudier egentligen går ut på.

DÄRFÖR BORDE metodkurser vara obligatoriska, säger Lotta Ljungquist, eftersom det är sådana kurser man kanske inte väljer i första taget men som ger viktiga insikter i det man som student håller på med.

– Och det måste finnas mycket mer av dialog mellan lärare och student. Lärarna borde inte bara sticka en kursplan under näsan på sina studenter utan också förklara varför den ser ut som den gör och hur den skiljer sig från tidigare kursplaner. Och man måste se till att verkligen göra kursutvärderingarna och sedan återkoppla

resultaten till nästa kurs. Då kan lärarna förklara att det här och det här har vi gjort efter förslag från studenterna, då känner de sig delaktiga. Och i stället för salsföreläsningar borde man ha fler seminarier och diskussionsgrupper. Jag vet att alla säger att de har för dålig ekonomi för sådant, men vissa institutioner går ju på plus! De där pengarna borde satsas på studenterna.

FOTOGRAFAN OLOFSSON/GU

Skådespelare får celebret besök

DEN 30 NOVEMBER har Arnold Weskers Vännerna premiär på Artisten. Veckan innan har en annan av hans pjäser, Köket, premiär på Stadsteatern. I samband med detta besöker den världsberömda dramatikern GU – bland annat för att följa slutrepetitionerna av Vännerna.

– Det är förstås lite nervöst. Man vet ju inte om han kommer att gilla det vi gör, säger Charlotta Miller, koordinatör vid Högskolan för teater, opera och musik.

Hon är producent för pjäsen som sätts upp av avgångsstudenterna på skådespelarprogrammet tillsammans med Johan Wahlström, regi och Ulf Dageby, musik.

– Avgångsklassen består av tio skådespelare. Tre av dem kommer att medverka i Köket som har premiär 22 november på Stadsteatern, säger Charlotta Miller.

Det är inte första gången Vänner sätts upp i Sverige. Den hade faktiskt urpremiär på Stadsteatern i Stockholm 1970 och regisserades då av Arnold Wesker själv. Språket var svenska!

– Ingen var intresserad av att sätta upp pjäsen i England eftersom arbetarklassperspektivet, vilket Wesker därtills förknippats med, saknas. Men svenska, man kan ju undra hur han klarade det.

Det är säkert en av de frågor som Arnold Wesker kommer att svara på när han föreläser på Artisten den 23 november klockan 14.00. Han kommer då också att läsa ur sina verk.

UB får raritetskammare

EN RARITETSKAMMARE för handskrifter och särskilt värdefulla böcker byggs under hösten i UB:s centralbibliotek. Förutom magasinet, som får kontrollerad temperatur och luftfuktighet, skapas också ett visningsrum där allmänheten kan beskåda litterära dyrgripar i stöldsäkra montrar.

– Nu kan vi för första gången visa göteborgarna vad vi har i våra samlingar. Rummet kommer att ha montrar som man inte ens kan slå håll på med slägga, säger överbibliotekarie Jon Erik Nordstrand.

Det behövs. Göteborgs universitetsbibliotek har böcker som i vissa fall är värda miljontals kronor. Annat är inte värt lika mycket i pengar men ovärderliga för forskning och historiebevarande.

Visningsrummet, som ligger på gatuplanet, skall liksom det nya magasinet stå klart vid årskiftet.

som ett barn

Text: Eva Lundgren **Foto:** Hillevi Nagel

Vid ett givet lufttryck fryser vatten vid noll grader.

Men barn – när fryser de?

Det kan Lars Gunnarsson, trots trettio års forskning på barn, inte svara på.

Så den som vill ha snabba, enkla lösningar – den får leta någon annanstans.

PEDAGOGEN – utslängd på en åker, byggd i den där trista sjuttioalsstilen som ingen gillar i dag, men som var något nytt då, när campustanken levde och alla studenter skulle samlas på ett ställe – där arbetar professor Lars Gunnarsson som lärare och forskare. Sedan två år tillbaka är han också koordinator för internationaliseringsfrågor vid utbildningsvetenskapliga fakulteten.

– Pedagogik – det handlar inte, som många tycks tro, mest om skola och undervisning – det är i mångt och mycket ett samhällsvetenskapligt ämne med kopplingar till psykologi, sociologi och statsvetenskap, förklarar Lars Gunnarsson. För mig har det alltid varit självklart att jobba tvärvetenskapligt, verkligheten går ju inte att dela in i olika boxar, där något hamnar här och något annat där.

I början på sjuttioalet deltog han i en undersök-

ning som jämförde ettåringar som vistades på daghem med ettåringar som uppfostrades helt och hållet hemma. Undersökningen leddes av den amerikanske forskaren Moncrieff Cochran som Lars Gunnarsson sedan arbetat mycket tillsammans med. De resultat studien ledde fram till gjorde uppståndelse då.

– Det visade sig att det inte fanns någon större skillnad mellan hemma- och dagisbarnen, den lilla olikhet vi kunde se var i så fall till dagisbarnens fördel. Frågan om det verkligen kunde vara bra att lämna så små barn på dagis diskuterades mycket då. I dag handlar ju debatten mest om att det inte finns förskoleplats för alla.

Doktorerade gjorde Lars Gunnarsson vid University of Michigan år 1978 med en avhandling om barn på daghem.

SEDAN DESS HAR HAN forskat mycket om barn men också om föräldrar och om samhället runtomkring.

– Skandinavisk barnomsorg är unik eftersom den tar hänsyn till hela familjen, med föräldraförsäkring och pappamånad till exempel. I andra länder koncentrerar man sig mer på småbarnsskolan för barn mellan tre och sex år. För yngre barn finns bara tillsyn, ofta mycket bristfällig. Allt det här är ju kopplat till hur

man ser på samhället – ska det privata eller offentliga stå för kostnaderna, hur mycket ska man ta ur egen ficka, hur mycket ska betalas via skatter? Men trots nedskärningar och bristande resurser är svensk barnomsorg i världsklass.

DET HAR BLIVIT många jämförelser och utredningar under de trettio år Lars Gunnarsson forskat om barns utveckling och uppväxtvillkor. Han har undersökt konsekvenser av familjepolitik, olika stödssystem, gjort internationella jämförelser med bland annat Tjeckien, Brasilien och Sydafrika. Han har gästförsakat i USA. Och för närvarande är han inblandad i en utvärdering av den så kallade Storstadssatsningen i invandrartäta stadsdelar i Göteborg. Dessutom är han engagerad i ett europeiskt projekt, "Tuning Educational Structures", som bland annat syftar till att underlätta jämförbarheten inom den högre utbildningen i Europa för att ge studenter ökade möjligheter att studera utomlands.

Samhällsvetenskaplig forskning är lite speciell, jämfört med till exempel naturvetenskaplig eller medicinsk forskning. Det blir inga feta rubriker i tidningarna liknande dem om att chips kan ge cancer.

– Jag brukar ta den där liknelsen om att vatten fry-

ser vid noll grader men det gör inte barn. Vi kan aldrig säga att det vi kommer fram till gäller för alla barn vid alla tillfällen. Vi kan bara konstatera vad som gäller på gruppnivå. Och eftersom alla har erfarenhet av barn, om inte annat så har man ju varit ett själv, kan folk alltid komma fram och säga att det där du just sa, det stämmer inte på Kalle. Och det gör det kanske inte heller. Men om en astronom berättar om upptäckten av svarta hål, då är det ingen som säger: Nähä du, det där stämmer inte med vad jag kommit fram till. Men det är klart att det är positivt att folk intresserar sig för vad man gör. Och som forskare är det nog nyttigt att inte ta sig själv på alltför stort allvar, tillvaron blir enklare om man kan se det komiska i vardagens detaljer.

ATT INTE TA SIG SJÄLV på för stort allvar – det betyder inte att man är oseriös i sitt arbete.

– Tvärtom. Som lärare är jag till exempel väldigt noga med att vara närvarande. Om studenterna sitter och tittar ut genom fönstret och har tråkigt när jag föreläser blir jag arg på mig själv. Även om man har nittionio saker att göra den här veckan måste man fokusera på det man gör just nu och lägga de andra nioåttio sakerna åt sidan. Annars blir ingenting bra.

Forskning – det är spännande. Monotont också, ibland.

– Det är som vilket yrke som helst. Det gäller att göra intervjuer, ställa frågor, göra statistiska beräkningar, lämna in en delrapport som kanske inte så många kommer att läsa mer än anslagsgivaren, söka pengar, skriva ansökningar. Och samtidigt är det ju fantastiskt! Jag vaknar nyfiken varje morgon, det finns alltid något nytt att lära och dessutom kommer det jag gör förhoppningsvis till användning i byggandet av ett bättre samhälle.

Att samhället ställer krav på forskarna är något som Lars Gunnarsson tycker är naturligt. Men det innebär problem också. Den fria forskningen riskerar att strypas av politiska direktiv.

– Det är klart att om samhället satsar pengar på oss vill de ha valuta för det. Men om vi får veta att forskning om glesbygd, handikappade och invandrare är det som prioriteras just nu skriver vi kanske i vår ansökan att vi för tillfället är särskilt intresserade av enbenta invandrare i ödemarken, annars får vi ju inga pengar. Och politiker vill ofta använda sig av forskningsresultat för att få bukt med problem, som mobbning, invandring, barn i kris. Men det är inte säkert att forskningen har alla svar eller att vi kan leverera svar så snabbt. Och

djupare teorier om vad människan egentligen är blir det inte tid för.

Ja, vad är människan egentligen?

– Det finns en föreställning om att varje människa har ett sant jag, den man egentligen är. När man kommer hem efter en arbetsdag, sparkar av sig skorna och lägger sig på soffan, då är man sig själv. Men plötsligt ringer det på dörren, man rusar upp, rättar till kläderna och öppnar med ett ansträngt leende. Men varför skulle man inte visa sitt sanna jag även när man står där i dörren? Vi befinner oss ju ständigt i olika situationer som vi måste anpassa oss till. Varför tror vi att vi egentligen har en enda personlighet som är den enda sanna när vi hela tiden visar olika sidor?

Kanske måste man också ge utlopp för olika sanningar om sig själv. Lars Gunnarsson är forskare. Men han ägnar sig också åt flugfiske.

– **I TRETTIO ÅR** i rad har några kompisar och jag, bland andra Mon Cochran, åkt upp till fjällen för att flugfiska. Vi har med oss knäckebröd och makaroner, så mycket fisk brukar det inte bli. Och efter att ha suttit tre timmar vid en älv kan man plötsligt få syn på en gul bäckslända som just ska kläckas. Man tittar i flugasken och hittar just en imitation av den där sländan. Så kommer öringen och efter en hård kamp landar man den. Klockan är ett på natten, det är fortfarande ljus, när klockan är två är den färdiggrillad. En Jim Beam whiskey, storlommen klagar, annars tyst. Kierkegaard säger att förväntningens glädje är den sanna glädjen och att vänta på den här veckan, tänka på den och fundera över den, det ger stor glädje för mig.

Annan glädje – det är musik, allt från Beatles till Bach, körsång, gitarrspel och medverkan i Pedagogens revy- och barockensemble.

Samt filmfestivalen.

– Just när det är som tristast i mörka februari, då blir det Filmfestival! Jag brukar klara av en 30 – 40 filmer, en del kan handla om en tysk syster som vårdar en sjuk bror, varför inte? Man livnar sig på korv och öl, fantastiskt.

SEDAN FEM ÅR TILLBAKA är Lars Gunnarsson också innehavare av hus och trädgård i Kungsladugård.

– Min hustru Maren kommer från Danmark, hon reser dit och köper rosor. Sedan gräver jag hål i leran och stoppar ner dem. Jag beskär äppelträd, bygger plank och målar. Och så lagar jag mat, helst husmanskost, dillkött, sjömansbiff och så desserter förstås.

Och än så länge får han ta sig från Kungsladugård till Mölndal när han ska till jobbet.

– På morgonen har jag hela körbanan för mig själv, alla bilar ska åt andra hållet. Men det är inte så lyckat att Pedagogen ligger här ute. Under Universitetets vecka fick vi förlägga Utbildningsvetenskapens kväll till Vasaparken, ingen kommer ju hit på kvällarna. Så jag ser fram emot att få komma in till centrum, kunna samarbeta mer med andra institutioner och kollegor, det blir bättre för studenterna också. Och så kan man ju kila iväg till Saluhallen på lunchen och ta sig en herrgårdsströmming på rågbröd, plus en lättöl – man ska ju tillbaka till jobbet efteråt.

Lars Gunnarsson

Yrke: professor vid institutionen för pedagogik och didaktik

Familj: hustru, tre vuxna söner, blir farfar i december

Bor: i Kungsladugård

Intressen: natur, resor, sjunger i kör, spelar gitarr, gillar jazz, Beatles, Bach, Filmfestivalen, argentinsk tango, böcker, matlagning och så flugfiske så klart

Vill rekommendera följande författare:

Tage Danielsson, Astrid Lindgren, Slas, Claes Hylinger, Göran Tunström, Kerstin Ekman, Ib Michael, Peter Hoeg, Homeros

Motto: THINK GLOBAL – ACT LOCAL!

Recept på älggryta

Till 4 personer:

800 g grytbitar av älg
1 l färska kantareller
10 enbär
3 dl vispgräddde
12 pärllökar
5 dl buljong
smör
2 msk vetemjöl + 1/2 dl vatten
salt & peppar
2 msk messmör
(svart vinbärsgele)

Skär köttet i ca 2 cm stora kuber och bryn det i omgångar i smör i en stekpanna. Flytta över i en gryta och krydda. Häll på buljong, lägg i grovhackade enbär och 1 dl vispgräddde. Sjud sakta under lock ca 45 minuter. Skala löken och hacka kantarellerna rätt grovt. Bryn löken och svampen i samma stekpanna som köttet. Lägg löken i grytan och häll på resten av grädden. Fortsätt sjuda i ytterligare ca 45 minuter (tills köttet är mört – kan ta längre tid). Lägg i svampen och red med mjöl utört i lite vatten. Låt grytan få ett uppkok. Smaka av med messmör och ev ett par matskedar svart vinbärsgele. Servera med kokt potatis, gele och haricots verts.

Varför inte en god Rioja – Montecillo, till exempel – att dricka till och en hemlagad hjortronparfait med mandelflarn som dessert? Dekorera bordet med höstlöv, rönnbär och traktkantareller – inbiter några vänner!

Humanisten

Humanisten stimulerar till möten

Text: Kajsa Asklöf **Foto** Göran Olofsson

Humanisthuset är ett hus som tog väldigt lång tid på sig att bli till. Hela tillblivelseprocessen tog fyra decennier om man räknar från de första tankarna tills det materialiserade sig i tegel och betong på kullen i Renströmsparken. Ett ganska lågmäلت hus, men gediget och funktionellt skulle man kunna säga om den tegelskapelse som byggdes för att samla utspridda institutioner.

”GÖTEBORG HAR FÅTT ett lagom hus, ett hus som man inte kan uppröras över, men heller inte kommer att ropa hurra för. Ett stycke park har försvunnit, en troligen väl fungerande arbetsplats har tillkommit. Göteborg växer i lagom takt.”, skrev Crispin Ahlström vid dess invigning 1985, och något liknande säger ansvarige arkitekt Ragnar Uppman om sitt hus 17 år senare.

–Vi har valt en rätt anspråkslös dräkt kan man säga. Det har väl med attityden till yrket att göra och det skäms jag inte för. Det här var inget som helst försök att vara banbrytande.

Att hus blir som de blir har alltid en historia och för Humanistens del handlade det mycket om läget. Ofta är utgångspunkten tiden eller platsen. När det gäller

Universitetsbiblioteket var en av anledningarna till att Humanisten hamnade där det gjorde. Av den forna ytterväggen blev en innervägg i den nya delen. Det röda teglet går igen även i den nya fasaden.

tiden så finns den med som tankar om demokratisering och att miljöerna skulle vara värdiga och hålla länge, berättar Ragnar Uppman. Men än viktigare var denna gång platsen – den grönskande parken.

–Många sådana här miljöer har ingen kontakt med omgivningen för att det inte finns något att hämta utanför. Här har det varit spännande att föra dialog med platsen, som vi tyckte var oerhört vacker. Visionen var ett samspel mellan platsen och byggnaderna.

I parken utanför fönstren rör sig hela tiden människor. Det är hundar som ska rastas, barn som behöver få springa fritt och sträckor som ska avläggas. Ibland är parken bara en genväg till ett mål någon annanstans i staden.

För 79 år sedan, vid Jubileumsutställningen i Göteborg kunde man ta linbanan ned till Liseberg från kullen där Humanisten nu ligger. Här låg paviljonger med högresta, slanka pelare och Ragnar Uppmans första förslag var att lägga kaféet på fundamentet som fortfarande fanns kvar. Men det fick inget gehör.

–Man är ju flera. Jag tillhör den sortens arkitekter som tycker att det är bra att prata med dem som tycker annorlunda. Det är bra när man möter motstånd, för då blir man bättre.

Att bygga hus som ser ut som läppstift eller golfbollar är sådant som väcker massmedialt intresse, och det är en fokusering på det udda som Ragnar Uppman ogillar.

–Jag är ledsn för att det idag finns så lite socialt intresse inom arkitektur. Jag ser det varken hos de unga eller framgångsrika, utan där handlar det om att ta för sig. Jag tycker inte konstnärligheten ligger i ”märkvärddigseringen” utan i inlevelseförmåga och nyansering – det som jag menar med omsorg om människan. Jag ser gärna den svenska modernismen som en omsorg om människan. Den låg som en oerhört stark motor under 30-, 40 och 50-talen.

FÖRSLAGET SOM DELTOG i arkitekttävlingen som utlystes fick namnet Pelouse, efter den öppna gräsyta kring vilka man byggde de första amerikanska universiteterna. Men i sitt sinne hade arkitekterna mest gräsytan framför koppartälten i Hagaparken i Stockholm. För att få hjälp med hur grönytan skulle disponeras anlita de de landskapsarkitekterna Walter och Lisa Bauer.

–Jag kände att här får det inte bli något romantiskt lull-lull, utan här måste det vara rejäla tag för miljön ska orka med många människor. Det har blivit ett spel mellan Näckrosdammens förtätade grönska som ramar in åt ena hållet och byggnaderna åt det andra så det bildas en krans. Vi ville inte framhäva universitetets värdighet med någon extremt utformad byggnad utan vi ville att hela ensemblen av byggnader, gamla som nya, skulle ge universitetet dess karaktär och värde.

Vad som skulle rymmas i huset var noga definierat och standardiserat men hur allt skulle utformas och bindas ihop så att mångfalden kom fram var utmaningen, tycker Ragnar Uppman.

– I den struktureringen tog vi parken till hjälp.

Ett stråk löper genom hela byggnaden från Språkskrapan (byggd 1964-66), till Universitetsbiblioteket (1954). Det är placerat längs fasaden mot grönskan i parken, så att man rör sig på samma sätt som om man hade följt gångvägen utanför.

– Det finns inget som säger att en sådan här gång ska ligga i kanten, ofta ligger de i mitten, men vi valde att lägga den ungefär som en inglasad arkad. Det påminner om Platons akademia där det var strövandet i parken som gav tankeutbyte, kunskap och odling av själen.

MEDAN SPRÅSKRAPAN bygger på det vertikala bygger den nya delen på det horisontella. En gång i tiden var tanken att det skulle bli fler hus som Språkskrapan i parken, men tankarna som fanns då man byggde huset hann bli förlegade, nästan innan det var klart.

–Idag bygger man inte vertikalt på det sättet utan man vill få så många mötesplatser som möjligt. Språkskrapan är både en startpunkt och en slutpunkt. Det är en startpunkt för en utbyggnadsidé som dessbättre aldrig fullföljdes. Det påminner oss om en tidigare epok med en annan syn på miljön.

Som ett eko från Språkskrapan och dess gula tegel är den första delen av nybyggda Humanisten murad med gult tegel. Från början var det tal om att hela huset skulle randas i rött och gult, men nu stannade det vid en gul markering.

Stråket är rymligt med många platser att mötas på. Ragnar Uppman tycker att själva idén med ett universitet är att man diskuterar, och att det är något man gör både när man går och när man sitter ned tillsammans.

–Jag hoppas att byggnaden klarar av att stimulera till samtal och att den kan vara en hjälpmotor. Jag tror verkligen att arkitektur kan ha betydelse för det sociala livet. Den kan bromsa eller föra in stimulans.

Hela huset är fyllt med mycket konst. Ragnar

Uppmans förslag var att den skulle väljas utifrån kriteriet att den skulle vara skapad vid tiden för husets tillkomst. Men det finns ett stort undantag och det är Endre Nemes flera meter stora målning som hänger på översta våningen. Den låg ihoprullad i en källare och var ganska illa medfaren efter att ha hängt i kårhuset under några år.

Kaféet är husets absoluta mötesplats. Det är byggt som en paviljong som ska kännas lätt och luftig. Föreläsningssalarna är utväxter eller knoppar mot parken. Innertaken är av galvaniserad plåt med hål i som bildar mönster. Golven har gedigna klinkers, trapporna är i kalksten och i väggarna av murat tegel löper balkar av betong med mönster av glaserat kakel.

–Det är en liten dekor som markerar en omsorg.

Att det blev tegel på väggarna beror på att det är stryktåligt, fördelar ljuset fint och har många mönstermöjligheter. Många provmurningar gjordes innan det slutgiltiga utförandet blev bestämt.

–Det finns en liten rytm i det, för det gäller att få ett mönster att vila ögat i utan att mönstret blir irriterande.

De 17 år som har gått sedan invigningen har inte tårt särskilt hårt på huset, och det är förmodligen tack vare det medvetna materialvalet.

–Vi hade sett att moderna material slets väldigt hårt, men det är en balansgång för studenterna får inte uppleva miljön som torftig utan som robust.

Det Ragnar Uppman är mest belåten med är partiet mot Lundgrensgatan där de fyra flyglarna med de olika institutionerna går ut i terrängen.

– Det är ett spel mellan de intima gårdarna och de längre utblickarna längs gatan.

Över huvud taget är Humanisten ett hus Ragnar Uppman är belåten med, och för något år sedan besökte han det igen.

– Det var en glädje och fröjd att gå där. Jag tycker att huset är välskött, det tyder på att människor trivs och det är det huset är till för. Då måste en arkitekt vara nöjd.

EN PERSON SOM hade betydelse för husets tillblivelseprocess är Alvar Ellegård, professor emeritus. Om honom säger Ragnar Uppman ”Universitetet hade en väldigt bra representant i honom. Han var precis så diktatorisk som behövdes när kollegorna satte sig emot.” och ”Han är en spännande människa som är intresserad av saker och ting, som till exempel hur dörrhandtag ska vara utformade, hur de känns att dra i. Med honom hade jag möjlighet att tala om problem som andra kanske inte har någon större förståelse för.”

Vi träffas i kafeterian vars utformning Alvar Ellegård påverkade så att den också blev restaurang.

– Jag lyckades lotsa de andra till detta med argument som jag hämtade från Napoleon. Han sa att arméerna marscherade på magen och jag sa att det gäller också akademiker.

Även om Alvar Ellegård numera är pensionär ger han sig själv uppgifter som gör att han ofta kommer till UB för att studera olika saker. Alvar Ellegård har skrivit ”Humanisthuset vid Näckrosdamm” som är en skrift om hela tillblivelseprocessen som han först var åskådare till och sedan aktiv deltagare i. Han skriver om den frustrerande långa processen innan riksdagen äntligen anslag pengar till bygget våren 1982. ”Det mesta, strängt taget allt, som sagts och skrivits mellan 1945 och 1977, hade försvunnit med vinden eller runnit ut i sanden. Ändå hade de i de ögonblick då de uttalats, hörts, skrivits och lästs, kostat stor tankemöda och upprört många sinnen.”...”När jag ser tillbaka på vårt bygges fyrtioåriga historia förefaller det mig som den ständiga planeringen och omplaneringen liknar vad

biologerna kallar överslagshandlingar, ett slags tomgångsbeteende man ofta finner hos djur som blir satta i en omöjlig situation.”

Det var Alvar Ellegårds idé att utlysa en nordisk arkitekttävling. De inkomna förslagen och skisserna ställdes ut på Svenska Mässan. Sedan gällde det att verkligen få pengarna, för det var fortfarande inte klart när huset skulle byggas.

– Jag fick universitetskansler Hans Löwbeer att inse att nu kan det inte bli bättre, nu måste vi göra det. Det var ju bara en skitsumma på 100 miljoner, säger Alvar Ellegård.

Det fanns en kommitté där Alvar Ellegård ”såg till” att bli ordförande som han uttrycker det.

– Samtidigt såg jag till att bli dekan de sista fyra åren, så att jag kunde styra utan hinder. Därvid blev det.

När byggnaden äntligen stod klar kunde han konstatera:

– Det blev funktionalism i sin bästa form. Inte som stil utan som verklighet.

Högst upp kommer ljuset in även från taket. Trapporna får mest ljus och är omgivna av en balustrad för att markera deras betydelse.

Arkitekten Ragnar Uppman tycker att själva idén med ett universitet är att man diskuterar, och att det är något man gör både när man går och när man sitter ned tillsammans. Det är anledningen till att korridorerna är breda och sittplatserna många.

Pris till GU-botaniker

GUNNAR HARLING, professor emeritus i systematisk botanik, har av Ecuadors president den 12 juni 2002 erhållit officersgraden av orden Al Mérito ("La Orden Nacional Al Mérito, en el Grado de Oficial"), enligt diplommet (i översättning) "för framstående mångårig forskning rörande Ecuadors vegetation och flora, vilket varit till stort gagn för landet". Professor Harling har lett en forskargrupp vid botaniska institutionen och initierat ett samarbete med ecuadorianska universitet på detta område. Ett stort antal forskare från europeiska och amerikanska institutioner har involverats i den pågående publikationsserie, Flora of Ecuador, som arbetet resulterat i.

Årets Westerståhl-seminarium

VILKA KONSEKVENSER har 11 september och kravallerna i Göteborg och andra städer fått för demokratin? Kan inskränkningar i demokratin vara motiverade för att skydda denna? Hur långt har en stat rätt att gå för att slå vakt om sina och sina medborgares intressen?

Dessa är några frågor som kommer att diskuteras på årets Jörgen Westerståhl-seminarium – "Helgar ändamålet medlen? Ett samtal om demokratis självförvar."

Seminariet delas upp i två delar – en föreläsningssedel som belyser problematiken ur några centrala perspektiv och en avslutande paneldebatt.

Tillfrågade debattörer är Maria Abrahamsson, ledarskribent för svenska dagbladet, Johan Lönnroth, riksdagsledamot v, Göran Rosenberg, journalist och författare, Ursula Berge, verksamhetsansvarig på tankekedjan Agora och Mauricio Rojas, riksdagsledamot fp.

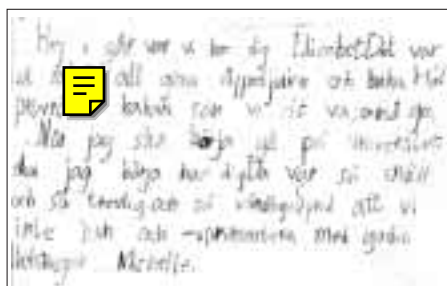
Tid: Den 30 november, klockan 13.00-16.30.

Plats: Hörsalen Dragonen, Sprängkullsgatan 19.

UNIVERSITETETS VECKA

FOTO: JOHAN OLSSON/GU

Universitetets vecka – en succé

FULLSATTA LUNCHER och shower, fulla hus på föreläsningarna och en skolfestival som knappt hann utannonseras innan den var fullbokad – det blev resultatet när GU bjöd på Universitetets vecka för femte året i rad.

Studenter vid Musikhögskolan och Högskolan för teater, opera och musikal ställde till med show under ledning av Gunilla Gårdfeldt, fylld med en respektlös blandning av det mesta från Mozart till Elvis. Och även på luncherna bjöds musik, varvat med föreläsningar om stress, veckotidningar och arbetsglädje.

I stadsdelarna drog universitetets program fullt med folk, i Biskopsgården till och med så mycket att knappt alla kom in.

Och för första gången erbjöds en alldeles speciell skolfestival i samband med Universitetets vecka – "Helt naturligt", för låg- och mellanstadiebarn.

"Så här proffsigt upplagda besök anpassade efter barnens ålder stimulerar verkligen till naturvetenskapligt intresse", löd en av mängder av e-postmeddelanden från lärare, men framför allt från elever, som strömmat in till projektledare Elisabeth Strömberg.

FOTO: JOHAN OLSSON/GU

Tanumkonferens i Lundsbrunn

MAKT OCH KONFLIKT, bildning eller utbildning och Västra Götalandsregionens framtid var några frågor som togs upp när Tanumkonferensen arrangerades för fjärde gången sista helgen i september.

Den fjärde Tanumkonferensen skilde sig från de tidigare på flera punkter. Dels genom att inte alls vara förlagd till Tanum utan till kurorten Lundsbrunn, dels genom att denna gång vara arrangerad av studenterna med Daniela Ölmunger i spetsen. Och dessutom var detta en konferens där studenterna för första gången var i klar majoritet: av cirka sjuttiofem deltagare var omkring sextio studenter.

– Konferensen blev inte riktigt som jag tänkt mig men jag är mycket nöjd ändå, berättar Daniela Ölmunger som ägnade en stor del av sommaren åt arbete med program och förberedelser.

Fem huvudfrågor diskuterades: makt

och konflikt, bildning eller utbildning, rättigheter och skyldigheter, samverkan eller påverkan samt Västra Götalandsregionen – en framtidsregion?

Och det var en ganska dystert bild av regionen som Morten Frisk från det danska nyhetsbrevet Mandag Morgen gav.

– GNP – det totala värdet av alla varor och tjänster som produceras i Västra Götalandsregionen är endast 89 procent av genomsnittet i EU, konstaterade Morten Frisk.

Framtidsområdena finns inom design och upplevelseindustri, samt inom områden där det gäller att hantera stora arrangemang. Dessutom utgör Göteborg ett nav i nordisk logistik, fast där borde staden profilera sig ännu mer, menade Morten Frisk.

Ulf Hanning höll ett föredrag för gruppen Rättigheter och skyldigheter och berättade bland annat om den nya likabehandlingslagen från 1 mars i år.

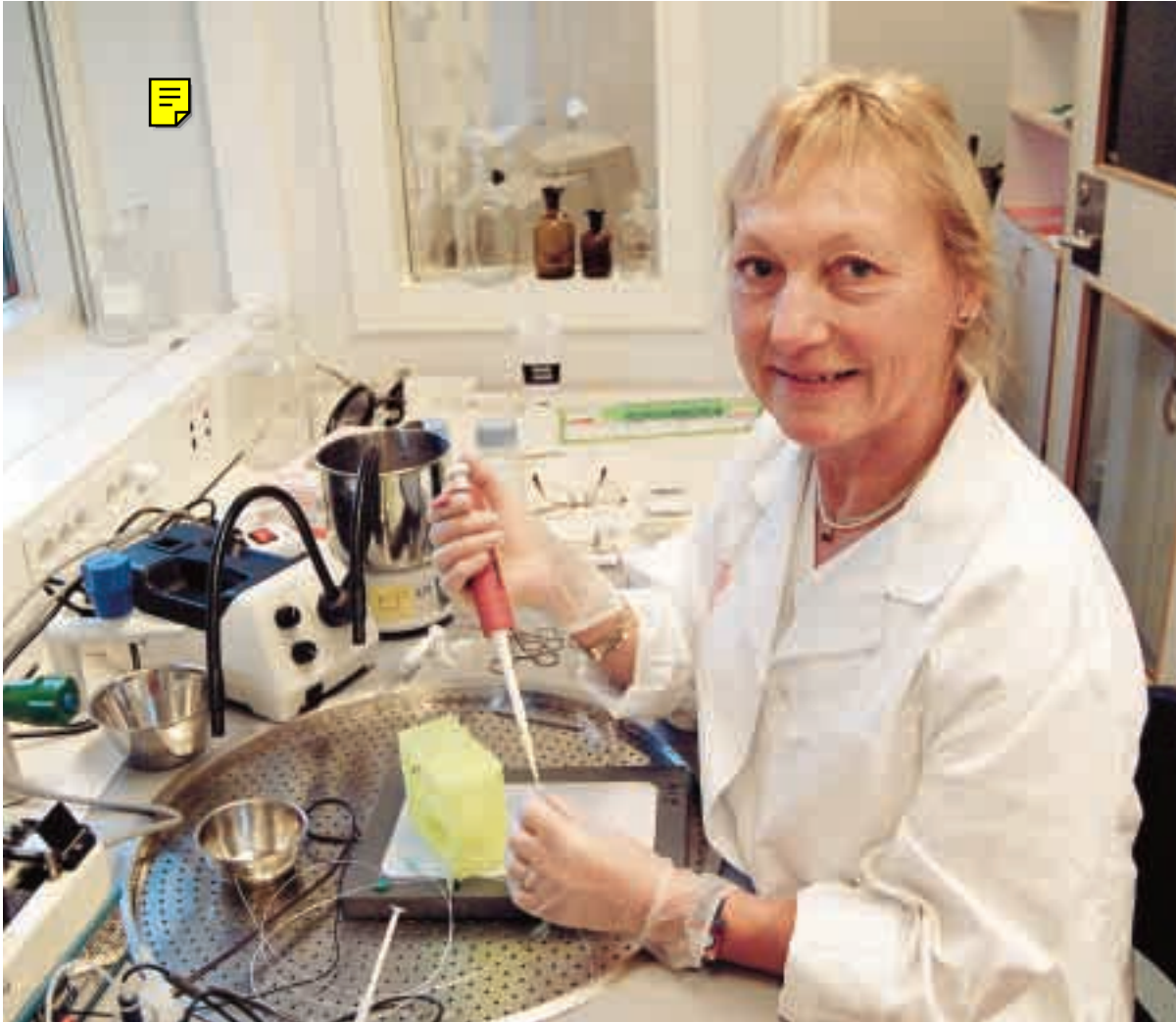
Och gruppen Samverkan eller påverkan diskuterade varför det är så svårt att få studenterna intresserade av kären och av att ta olika uppdrag.

– Vad innebär bildning egentligen? frågade bildningsgruppens ledare David Eskilsson. Om man inte känner till Britney Spears, är man inte bildad då? Och är bildade människor något man vill ha i dagens samhälle?

Efter helgen i Lundsbrunn åkte deltagarna hem, många nya tankar och erfarenheter rikare.

– Vi måste fundera vidare på hur vi ska kunna locka både lärare och studenter nästa gång det blir konferens, menade Daniela Ölmunger. I år kom det ju så få lärare. Och många studenter kom inte med på grund av bristande information.

Eva Lundgren

I förra numret skrev vi om lokalvårdare i vår serie om dolda yrken, och nu har vi fått reaktioner på att artikeln kanske var något snäll. Därför publicerar vi nu:

Vett och etikett – så underlättar du städerskans jobb

Alla har mycket att göra, även lokalvårdarna. Lämna därför rummet genast när de kommer, det handlar egentligen bara om några få minuter. Om du inte gör rummet tillgängligt kan det dröja två veckor till nästa städtillfälle.

Hälsa! De är inte osynliga. Ännu bättre är det om man tar reda på vad arbetskamraten egentligen heter. Glöm heller inte bort att säga till när det är fikadags. Det är betydligt roligare att fika tillsammans med andra än ensam i en liten skrub.

Beröm gärna. Faktum är att det är få jobb som märks så väl när de inte görs som just städerskans.

Vett och etikett – så underlättar du laboratorieassistentens jobb

Även här är det vanligt hänsynstagande som räcker långt. Plocka i ordning efter dig. Och säg till om till exempel en kemikalie tagit slut. Och var noga med säkerhetsföreskrifter, exempelvis när det gäller avfallshantering, en olycka händer lätt.

FOTO: JOHAN OLOFSSON/GU

Stort ansvar – låg lön

Ann-Sofie Gundersen arbetar som laboratorieassistent på fysiologen. Hon bor i Marstrand, har man och tre vuxna barn samt fem barnbarn. Laboratorieassistent har hon varit sedan 1962, vid GU har hon jobbat i 23 år.

Beskriv dina arbetsuppgifter.

Jag jobbar på laboratorium på fysiologen och gör olika försök, opererar och registrerar resultat. Jag har tidigare samarbetat mycket med doktorander. Nu arbetar jag för vår prefekt, Mats Jodal, som just nu håller på med en undersökning av kolera och vilka mekanismer som framkallar diarré. Det är han som berättar vilka försök som behöver göras, sedan gör jag dem, prövar till exempel olika toxiner eller droger och lägger in resultaten på dator.

När känner du dig nöjd i din yrkesroll?

Jag är oftast nöjd. Jag har ett arbete som kräver mycket noggrannhet och finarbete och det tycker jag om. Det innebär mycket ansvar och arbete, det är ju på mig det beror om det ska bli några resultat av försöken. Och får vi bra resultat blir jag förstås glad och tycker att jag gjort ett gott arbete. Jag sköter mig mest själv och jobbar mycket med datorn.

Jag är också arbetsmiljöombud och tycker förstås att det är viktigt att alla trivs och har en bra arbetsmiljö. Jag hoppas att de som jobbar här känner att jag bryr mig om hur de mår.

Vad gör dig glad?

Jag har väldigt trevliga arbetskamrater, många duktiga ungdomar som det är roligt att prata med. När saker och ting flyter på och stämningen är trevlig, då blir jag glad och nöjd.

Vad gör dig upprörd?

Att det finns doktorander och laboratorieassistenter som mår dåligt när de går till sitt jobb. Jag ska inte säga att det är så väldigt vanligt, men det händer att labbassar eller doktorander blir illa behandlade av forskare eller kamrater och sådant har jag svårt att förstå. Man tillbringar ju så mycket tid tillsammans på arbetsplatsen, då måste man se till att alla kan arbeta här och trivas.

Hur skulle din arbetsplats se ut om den fungerade perfekt?

Eftersom jag är arbetsmiljöombud vet jag ju att det finns regler och säkerhetsföreskrifter. Det verkar som om ingen riktigt bryr sig om de här reglerna, som om de inte vore så allvarliga. Men de är ju viktiga, tänkt om det händer något? Alla här har sina egna projekt, man tänker inte på att arbetsmiljön kan bli lidande. Det blir lätt så att allt bara flyter omkring, det skulle behövas en fastare hand över verksamheten.

Det är viktigt att det finns noggranna personer som tar hand om riskavfall och farligt avfall. Bara man vet vem som ska göra det och att det handhas ordentligt är det inga problem.

Vi är många som arbetar här, alla ska trivas och kunna göra sitt jobb på ett bra sätt. Då måste man plocka undan efter sig och se till att saker och ting finns på plats.

Om du kunde ändra på något vad skulle det vara?

Jag tycker att det är dåligt av universitetet att hålla en så låg lönenivå. När jag utbildade mig tog det två år att bli laboratorieassistent. Efter tjugotre års arbete har jag 17 600 kronor i månaden, det är direkt nedvärderande. Jag vet inte varför lönerna är så låga, men det beror väl delvis på att detta är ett kvinnodominerat yrke. Men den dåliga lönen gör att många inte stannar kvar så jag tror att man är tvungen att tänka om. Nu har till exempel två unga tjejer börjat jobba här och de har fått 20 000 respektive 22 000 kronor i månadslön. De unga tjejerna är betydligt tuffare än vad vi lite äldre är. De vill kalla sig biomedicinska analytiker eller forskningslaboranter i stället för laboratorieassistenter, och varför inte?

Vi är väldigt duktiga, håller ordning på hemskt mycket apparater och instrument och utför ett arbete som underlättar väldigt främst för doktoranderna.

Eva Lundgren

Tidig patientkontakt ger pedagogiskt lagpris

Den kallas TYK – kursen där läkarstuderande får uppleva den vanlige läkarens vardag. Förr var det inte förrän under den femte terminen som studenterna fick sin första patientkontakt. Sedan ett år tillbaka sker detta mycket tidigare – redan vid andra studieveckan.

TYK – DET STÅR FÖR tidig yrkeskontakt inom läkarutbildningen. De som utvecklat och genomfört kursen är lärarna och läkarna Gunilla Hellqvist, Stig Rödger samt Bernhard von Below. Kursen har getts i ett år nu och syftet är studenterna tidigt ska få en inblick i en vanlig läkares vardag och lägga en god och trygg grund för sin professionella och personliga utveckling.

– Läkarutbildningen i Göteborg har valt en biomedicinsk profil. Men den nya läkarutbildningen kommer också att innehålla kunskaper från andra vetenskapsområden, såsom beteendevetenskap och annan humanistisk kunskap, konstaterar Gunilla Hellqvist.

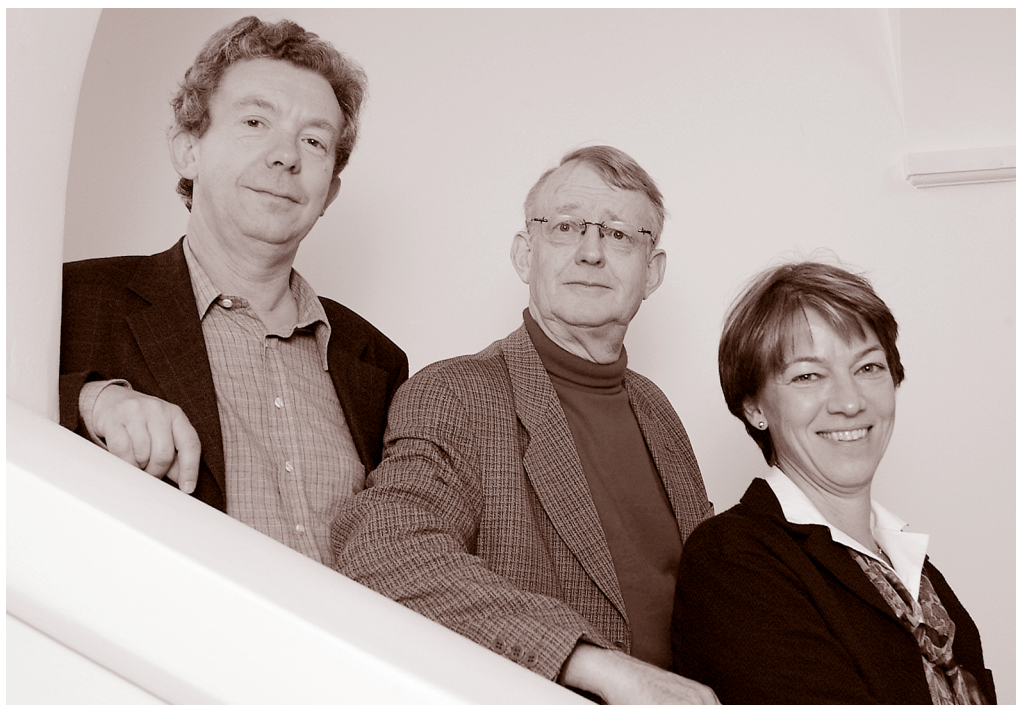
Det var efter önskemål från studenter och lärare som kursen drog igång, en kurs som till våren kommer att omfatta 360 studenter och 88 handledare från hela Västra Götaland.

– Kursen pågår under de fyra första terminerna och består av fyra praktisdagar per termin på vårdcentral eller sjukhus, berättar Stig Rödger, till vardags docent och hematolog på Sahlgrenska universitetssjukhuset. I grupper om fyra får studenterna vara med i en läkares vardag och de träffar samma läkare varje gång under året. Läkaren har varit hos oss terminen innan och fått fyra dagars handledarutbildning vilket innebär att han eller hon hunnit prata med sina kollegor och har kunnat förankra uppdraget på hemmaplan.

DE SOM VARIT på vårdcentral det första året får byta till sjukhus nästa år och tvärtom. Det gör att studenterna får mycket varierade erfarenheter under sina första två år som medicinstuderande.

– Studenterna kommer vid niotiden, berättar Bernhard von Below, till vardags distriktsläkare i Floda. Vi pratar en stund om vad som ska göras under dagen, sedan får de vara med och träffa patienter. Så träffas vi igen efter lunch och går igenom allt som hänt under dagen och vilka tankar och känslor som väckts.

Handledarna kommer från hela Västra Götaland.

Berhard von Below, Stig Rödger och Gunilla Hellqvist har utvecklat en kurs där läkarstuderande får träffa patienter redan andra studieveckan

Att rekrytera alla de läkare som behövs för kursen är inte helt lätt – läkarkåren är en yrkesgrupp som inte bara har en stor arbetsbelastning, många har dessutom redan uppdrag som handledare för andra kurser.

– Ändå har man varit väldigt entusiastisk på de sjukhus och vårdcentraler vi kontaktat, berättar Gunilla Hellqvist. Man vill nog gärna ta emot våra studenter, många verksamhetschefer ser detta som ett tillfälle att få visa sina sjukhus för blivande läkare. Det hela innebär en speciell situation, studenterna kan ju ännu inget om sjukdomarna, alltså måste läkarna bjuda på sin personlighet och inrikta sig på vad studenterna upplever snarare än på att diskutera diagnoser. De olika praktisdagarna på kursen binds samman med hemuppgifter och varje termin hålls också ett större seminarium om skönlitteraturens betydelse för läkekonsten och om relationer och samarbete i vården.

En av de studenter som hör till de första på TYK-kursen är Emil Eckerstein som nu går tredje terminen

på läkarprogrammet. Det första årets praktisdagar gjorde han på Åby vårdcentral. Denna termin ska han praktisera på sjukhus.

– De som inte gått den här utbildningen är lite avundsjuka på oss, berättar Emil Eckerstein. Tidigare har nog utbildningen upplevts som väldigt avskärmad från verkligheten. Eftersom vi ju ännu inte lärt oss så mycket har vi egentligen inte pratat om symptom med handledaren, det väsentliga har varit läkar-patientkontakten. Det har varit väldigt nyttigt att få komma ut och inte bara sitta i en föreläsningssal hela tiden och att få lära känna en läkare ute i verkligheten.

För sitt arbete med kursen Tidig yrkeskontakt har Gunilla Hellqvist, Stig Rödger samt Bernhard von Below tilldelats årets pedagogiska lagpris. Prisutdelningen skedde vid doktorspromotionen den 19 oktober.

Eva Lundgren

Bra regissörer är goda pedagoger

FOTO: GÖRAN OLSSON/BU

– Mitt mål är att mina studenter inte ska behöva mig mer.

Så säger Pia Muchin, lärare i fysisk gestaltning vid Högskolan för teater, opera och musikal. Nu får hon årets individuella pedagogiska pris.

KILLARNA HAR KOSTYM med slips och riktiga herrskor, tjejerna kjol, uppsatt hår och högklackat. Det handlar om manligt och kvinnligt, om schabloner men också om att hitta sig själv.

– Det projekt jag var med om varade i tre veckor och utmynnade i en dansföreställning som varje student själva fick skapa, berättar Emil Johnsen som går fjärde året på skådespelarprogrammet. Vi fick igång en hel del diskussioner om könsroller och fick verkligen känna på ett skapande arbete.

Pia Muchin – det är läraren som får sina studenter att fundera över genusfrågor och att fungera som pedagoger. Hon har bland annat tagit initiativ till kursen ”Skådespelaren som pedagog” som hon hoppas ska leda till en särskild pedagogutbildning för skådespelare.

– Jag är väldigt stolt över mina fina studenter. Det är viktigt att de känner att de är forskare som ställer frågor, för en student som bara gör det han eller hon blir tillsagd utan att förstå varför – den studenten kastar bara bort sin tid.

Eva Lundgren

Brittmo håller på blåvitt

De blåvita veckorna, Göteborg som orgelstad samt en bok om de kvinnor som bott på residenset – det är några projekt som engagerat Brittmo Bernhardsson sedan hon kom till Göteborg för fyra år sedan. För sitt arbete har hon nu tilldelats utmärkelsen Pro Arte et Scientia.

– JAG ÄR MYCKET fascinerad av det stora orgelprojektet här i staden, hur tekniker och humanister har kunnat samverka för att bygga denna fantastiska barockorgel, berättar Brittmo Bernhardsson, projektledare inom området kultur- och medieproduktion inom Business Region Göteborg. Jag har bland annat varit med och startat en vänförening för orgelprojektet och har fått många kontakter på så sätt. Att arbeta med kultur är så spännande därför att det ger så många spin-offeffekter – orgelprojektet har lett till GoArt, ett internationellt nätverk, till orgelakademier, skivproduktion, konserter och böcker. Och orglar har blivit en del av varumärket Göteborg och av stadens utbud av autentiskt ljud.

Ett utbud som Brittmo Bernhardsson hoppas ska bli ännu större. För nyligen har en privat samlare i Tyskland donerat ett trettiotal historiska klaverinstrument från 1700- och 1800-talen till Göteborg. Villkoret för att få samlingen var att den inte hamnade på ett museum utan att den kommer till användning i konsertverksamhet.

– Jag har diskuterat frågan i olika sammanhang, bland annat i kulturnämnden, och hoppas på en placering i Dicksonska palatset. Tanken är att vi där skulle kunna skapa ett unikt och levande centrum för musiksalonger, forskning, restaurering och undervisning. Det skulle bli ett internationellt centrum för tidig musik och kunna vara tillgängligt för allmänheten.

Men det är inte bara musik som engagerar Brittmo Bernhardsson. De så kallade blåvita veckorna kom till på hennes initiativ som en del i hennes arbete med nordiska frågor.

– Det var när Finnkampen förlades till Göteborg för tre år sedan som jag började fundera över vad vi i Sverige har gemensamt med Finland. Och dit hör ju bland annat design. Så i samband med idrottsarrangemanget ordnade

vi utställningar, seminarier, poesifestival och musik. Samarbetet gick över alla gränser, bibliotek, museer, företag och idrottsrörelsen engagerade sig. Och de blåvita veckorna blev en väldigt framgång. Göteborg kommer att arrangera Finnkamp och Blåvita veckor 2004 och 2005 och det är verkligen något jag ser fram emot.

När Brittmo Bernhardsson som landshövdingefru kom till residenset på Södra Hamngatan, Göteborgs äldsta bebodda hus, blev hon nyfiken på vilka som varit hennes föregångare i huset.

– Jag blev så förvånad över att det bara fanns uppgifter om männen som bott där. Detta var ju ändå ett hem, även fruarna borde väl ha synts på något sätt?

Tillsammans med Kvinnofolkshögskolan startade Brittmo Bernhardsson en forskargrupp med uppgift att ta reda på vilka residensets fruar egentligen varit.

– Arbetet höll på i två år och resulterade i en bok och en utställning. Det var ett fantastiskt spännande arbete där många intressanta öden kom i dagen. Nej, jag arbetade inte så mycket med projektet, min uppgift är inte att göra något, säger Brittmo Bernhardsson och skrattar. Men jag försöker få folk att komma samman, skapa kontakter och bilda nätverk så att andra får möjlighet att förverkliga sådant de vill.

LITE SOM ETT MOTTO i livet har hon Cajsa Wargs berömda ord: Man tager vad man haver.

– Olika människor kan gå in i ett projekt med skilda förutsättningar och kunskaper. Man bidrar med det man har: någon är bra på att skriva, någon har en lokal, en annan kanske har bra idéer. På det sättet kan alla samarbeta, ingen är överordnad någon annan och projekt som man kanske trodde var omöjliga visar sig fungera alldeles utmärkt bara man får kontakt med rätt personer.

Pro Arte et Scientia är en medalj i silver som Göteborgs universitet delar ut sedan 1987 till personer som gjort värdefulla insatser som gagnat verksamheten vid Göteborgs universitet. Bland tidigare mottagare av utmärkelsen märks Sven Olving, Bertil Falck, Märta Schéele, Margita Björklund och Gunnar Bjursell.

Eva Lundgren

FOTO: GÖRAN OLOFSSON/GU

Regionalt och nationellt i språket

MÅNGA TEXTER som är skrivna av studenter och personal vid Göteborgs universitet innehåller språkdrag som är typiska för människor som är uppväxta i (syd)västra Sverige men som inte ingår i riksspråkets standard för sakprosa. Jag tänkte ta upp två av dem här, inte för att det är ”fel” att använda regionala former men för att det kan vara bra att känna till att de inte är riksspråkliga. Det är ju trots allt så att avvikelser från den mest neutrala, riksspråkliga formen drar uppmärksamheten från textens innehåll till författarens ursprung, och det kan ju hända att man vill undvika det.

DEN FÖRSTA REGIONALA konstruktionen är användningen av *denna/detta/dessa* i kombination med substantiv i bestämd form, t ex *denna bussen/detta huset/dessa papperen*. För det första är det så att *denna/detta/dessa* har hög stilnivå i riksspråket, och om de används kombineras de med substantiv i obestämd form: *denna buss/detta hus/dessa papper*. I neutralt riksspråk använder man i stället *den här/det här/de här* i kombination med substantiv i bestämd form. Det kan ju tyckas märkligt att synonyma uttryck som *denna/den här* osv kan kombineras med substantiv i både bestämd och obestämd form på ett sätt som är svårt att genomskåda. Språkligt sett är båda varianterna faktiskt lika korrekta, men i det här fallet, som i många andra, bygger riksspråksvarianten på det regionala språkbruket i Mellansverige. Om riksgränsen mellan Norge och Sverige hade gått öster om Göteborg hade vår regions språkbruk ingått i riksspråksnormen. Tänk bara på inledningsraden i den norska nationalsången: *Ja, vi elsker dette landet...* Men nu är det som det är.

EN ANNAN REGIONAL FORM är att låta neutrala ord som slutar på vokal få samma form i singular och plural: *ett äpple/tre äpple; ett uttalande/flera uttalande, ett meddelande/flera meddelande* osv. Här har de mellansvenska dialekterna för några hundra år sedan utvecklat ett –n i plural, och det är den formen som har blivit riksspråksnormen: *tre äpplen/uttalanden/meddelanden*. Eftersom många västsvenskar har blivit rättade i sitt språkbruk när de glömt att sätta ett –n i plural har det dessutom dykt upp ytterligare ett problem, som beror på att man anstränger sig så mycket att göra rätt att det blir fel. (Det brukar kallas ”hyperkorrektion”). Man kan alltså i västsvenska texter finna former som *två studeranden* osv, vilket är fel eftersom studerande inte är ett neutrumord. *Två studerande*, eller *tjugotusen studerande*, ska det vara enligt riksspråksnormen.

Nu har jag nämnt riksspråksnormen flera gånger, och avslutningsvis vill jag ta upp ett perspektiv på den. Svenska språknämnden och flera andra språkvårdande organ arbetar ju bl a med att försvenska inflödet av lånord för att anpassa dem till traditionell svensk stavning och böjning. Detta görs av nationella pedagogiska och demokratiska skäl. Men exempelvis har försvenskad stavning blivit svårare att föreslå om ordet är engelskt när så många svenskar också (någorlunda) behärskar engelsk stavning. I linje med 1950-talets försvenskade form *tejp* kan man nu se 1990-talsstavningen *mej*, t ex Vad tycker GU-journalens läsare om detta?

Skicka dina frågor direkt till:
kerstin.noren@svenska.gu.se

FOTO: GÖRAN OLOFSSON/GU

Kerstin Norén
Institutionen för svenska språket
Dekanus för humanistiska fakulteten

Positiva uppdrag inte alltid positiva

Stafettpinnen

OFTA PÅTALAS från universitetets sida de så kallade positiva uppdrag utbildningsdepartementet ålagt och vidare kommer att ålägga GU. Tyvärr diskuteras inte i samma utsträckning huruvida dessa positiva uppdrag faktiskt är positiva och i så fall för vem.

Det är dock min fasta övertygelse att vi, så länge vi använder begreppet positiva uppdrag, signalerar gentemot departementet att GU anser att dessa alltid är just positiva. Ur min synvinkel är dessa, för att benämna dem rätt, utökade uppdrag inte alls nödvändigtvis positiva. Det är positivt att fler får tillgång till universitetet,

men frågan är om universitetet faktiskt kan expandera hur mycket som helst utan att kvaliteten försämras markant; detta gäller såväl undervisning i proportion till forskning, antal studenter per föreläsningstillfälle, salstorlek i förhållande till antalet studenter antagna vid kursen, examinatorns möjlighet att genomföra kvalitativa tentor samt universitetets och kommunens möjligheter att tillgodose studenternas totala behov, för att nämna några delar. Det är inte svårt att inse att markant utökade uppdrag leder till fysisk och psykisk stress, vilken i sin tur tyvärr i alltför hög utsträckning genererar de sjukskrivningar vi kan se inom samtliga kategorier vid universitetet: AT- och undervisande personal, forskare samt forskar- och grundstudenter.

Inom högskolevärlden poängteras genomgående rätten att forska och skyldigheten att undervisa. Detta i sig anser jag vara en stressfaktor i ett moment 22: en stor del av lärarna lägger större vikt vid sin forskning och allt vad den innebär med anslagsansökningar och artikelskrivning än vad de gör vid sin undervisning. Flera är de föreläsare som håller en enmansshow, men i tanken finns framför sin dator och sin senaste projektbeskrivning. Studenterna känner sig besvärande när de ställer frågor eller försöker få tag på sin föreläsare under rasten. Läraren är stressad, studenterna blir stressade, läraren blir ännu mer stressad...

GU KAN KANSKE inte skriva om lagen, men samtliga som verkar vid universitetet kan göra gemensam sak i att försöka utveckla kvaliteten. Ett av kvalitetsutvecklingsinstrumenten är ytterligare en lagstadgad del av universitetets göromål: kursvärderingen. Denna ypper-

liga kvalitetsundersökning som skall genomföras i anslutning till samtliga kurser. Tyvärr glöms kursvärderingen alltför ofta bort, kanske på grund av att den av flera uppfattas som ett stressmoment. För mig är det helt oförståeligt hur man kan välja bort detta instrument som egentligen endast är till för att utveckla universitetet. Genom kursvärderingarna framkommer så otroligt mycket mer än bara om föreläsarna eller kursansvarige varit bra. Studenterna är inte ute efter att sätta dit någon, utan snarare tvärtom – vi vill hjälpa lärarna och institutionen med deras kvalitetsarbete och deras undervisning. Vi vill inte heller omges av stressad personal och stressade kursare. Vi vill, även om vi i snitt är vid universitetet en mycket mer begränsad period än personalen, också bidra till ett högkvalitativt universitet. Vi är stolta över att läsa vid GU och vi är en del av GU. Om GU skall fortsätta att vara ett av de, eller inom vissa delar till och med det, universitet med högst söktryck är det nödvändigt att kvaliteten ständigt utvecklas. Och utvecklar kvaliteten gör vi bäst personal och studenter tillsammans, såväl genom kvalitativa kursvärderingar som genom att benämna saker vid dess rätta namn.

Jag passar härmed vidare bollen till Bengt-Ove Boström, prefekt vid statsvetenskapliga institutionen, tillika vicerektor med ansvar för kvalitet.

Lotta Ljungquist

Ordförande Filosofiska Fakulteternas Studentkår – FFS – tillika styrelseledamot Sveriges Förenade Studentkårer – SFS.

FOTO: GÖRAN OLOFSSON/GU

Fria ord

Skriv till GU Journalen

E-post: gu-journalen@gu.se Manusstopp: 29 november

Statistiska institutionens nedläggning

VID BESKRIVNINGEN AV den konflikt som man anger som orsak finns en stark snedvridning. Citat är missvisande genom att väsentliga ord tagits bort mitt i mening. Man får också intryck av att påståenden har gjorts av andra än de som sagt det.

4 st har varit missnöjda och vänt sig till fakultetsledningen. Övriga 16 har sänt skrivelse om förtroende för institutionsledningen. Statistiska institutionen hade bättre arbetsmiljö än resten av Handels vid arbetsmiljöenkät. Feelgood klandrar fakultetsledningen för att ej ha tagit sig en konflikt mellan chef och medarbetare ... ”för att klargöra regler och kräva efterlevnad av dessa, d.v.s. ett utövande av den exekutiva makten = personalledning”. Utredningen har som 1:a förslag: ”Fakultetsledningen tydliggör den organisatoriska hierarkin genom att uttala sitt stöd för nuvarande prefekten.”

Marianne Frisén, prefekt vid statsvetenskapliga institutionen

Svar: Artikeln om tråkigheterna på statistiska institutionen var inte lätt att skriva. Ord står mot ord. Kollegor mot kollegor. Självklart skulle så mycket mer kunnat tas med, men utrymmet i GU Journalen är begränsat och ibland måste vi alla göra avkall på våra fullständighetskomplex – något som vi journalister försöker göra till en konst varje dag.

Jag har gjort mitt bästa för att finna en rimlig balans och ge en så bred bild som möjligt av konflikten i artikeln. För mig är det svårt att säga hur väl jag har lyckats men jag tycker det framgår i artikeln att flera personer på statistiska institutionen står bakom institutionens ledning. Till helhetsbilden måste man också lägga den artikel som publicerades i GU Journalen 1/02 där det bland annat tydligt klargörs att Handelshögskolans ledning stöder en minoritet på institutionen i konflikten.

Lars Nicklason

Rättelse: Angående GU Journalens artikel om topplöner vid Göteborgs universitet.

I FÖRRA NUMRET av GU Journalen blev det ett tråkigt fel i faktarutan. Marcus Asplund uppgavs ha 70 000 kronor i månadslön. Den riktiga siffran är 52 000 kronor. GU Journalen beklagar djupt den felaktiga uppgiften.

Vad avser rektor med ”varumärke” och ”verksamhet”?

I NR 4/02 gör rektor i sin ledare ett häpnadsväckande uttalande, så fyllt med hybris, att man häpnar. Han skriver: ”Sahlgrenska akademien har enligt mitt förmenande på mycket kort tid lyckats åstadkomma ett varumärke och en verksamhet som kan jämföras med Karolinska Institutets ...” Om varumärket påstår jag att något sådant knappast existerar, annat än möjligen i neg. form. Organisationen är olaglig. En särskild direktör är anställd för hutlösa pengar för att om möjligt skapa ett varumärke; varför frågar då vän av ordning!? Om verksamheten påstår jag att det, som på 60-talet och en bit in på 70-talet, var kanske Sveriges främsta med.fak. med giganter som Björn Folkow, Holger Hydén, Arvid Carlsson, Ragnar Romanus, Lars Werkö m.fl. återstår inte mycket. Senast studerade objekt som visar på kraftgången för Göteborgs del är anslagen från Cancerfonden där Göteborg ligger sämst till av alla universitet, man får mindre än 1/3 av Karolinska Institutet. Samma gäller mig veterligen avseende all anslagsgivning, senast manifesterad när det gäller särskilda anslag till stamcellsforskning. Vad exakt är det rektor avser med ”varumärke” och ”verksamhet” !?

Björn Öjerskog, överläkare, kir.klin.SU/Östra

Svar: Jag kan konstatera att Björn Öjerskog och jag har olika uppfattningar i fallet Sahlgrenska akademien.

Bo Samuelsson

FOTO: GÖRAN OLSSON/NU

Den 19 oktober var det åter dags för universitetets främsta akademiska högtid – doktorspromotionen. I år promoverades 196 disputerade och 16 hedersdoktorer i svenska mässans kongresshall, bara fyra färre än vid förra årets rekord.

På sedvanligt vis inleddes ceremonin med akademisk procession till tonerna av Under blågul fana. Lite senare talade Professor emeritus Sture Allén, i en högtidsbetraktelse, om latinets betydelse och uppkomst vid universitetet. Publiken fick bland annat lära sig att uttalet förändrats över tid.

– Vi säger filosofie, medan romarna uttalade samma ord filosofaj. Sedan var det dags för doktorshattar och kransar att hitta sina platser på kunskapsproppade huvuden. Mellan fakulteternas doktorsskördar bjöds det också på musik; Kurdisk, ecuadoriansk, och inte minst Evert Taubes Tango i Nizza framförd av Jörgen Kyle och Nina Åkerblom Nielsen. Detta och annan pompa och ståt gjorde promotionen till en speciell fest för de anhöriga.

Schizofren redaktörsroll

Husbondens röst eller ett kritiskt granskande diskussionsforum?

Att balansera uppdraget som informationskanal, rollen som sammanhållande "kitt", och kravet på trovärdighet är många universitetstidningars stora dilemma.

På 2002 års konferens för universitetsredaktörer diskuterades universitetstidningens roll och särart.

"EN AKADEMISK MILJÖ ska ha högt i tak och universitetstidningen ska kunna stå förhållandevis fri och verka i och för en öppen debatt". Det sa Boel Flodgren, rektor vid Lunds universitet, när hon hälsade redaktörer, journalister och informatörer från svenska universitet och högskolor välkomna till Lund och den andra konferensen för universitetsredaktörer.

Hennes ord sammanfattar ganska väl drömbilden av hur det borde vara. Åtminstone enligt de 28 konferensdeltagare där så gott som samtliga var överens om att kritiskt granskande journalistik är bra för två saker: Tidningens trovärdighet och universitetets utveckling.

– Man brukar säga att det är den utomstående pressens uppgift att granska universitetet. Men det fungerar inte, speciellt inte i större städer där pressen är ganska ointresserad av vad som händer på universitetet. Så det måste bli universitetstidningens uppgift. Ledningen skall inte känna sig tryggt att fatta vilka beslut som

helst, förklarade journalisten Petter Karlsson under konferensens paneldebatt.

Men det är skillnad på dröm och verklighet. Många redaktioner, speciellt på mindre högskolor, har varken tid eller resurser att ägna sig åt vettig research som resulterar i genomarbetade artiklar som håller debatten igång. Redaktörerna har dessutom ofta dubbla roller.

– Samtidigt som jag är skribent och redaktör är jag också pressansvarig, säger Kristina Appelqvist vid Högskolan i Skövde. Jag gör det mesta. Nyheter, pressmeddelanden, skriver åt rektor, gör utbildningskatalogen och andra trycksaker. Det handlar mer om information och rapportering än om journalistik. Några egna nyheter hinner jag inte med. Det är synd, för högskolan skulle må bra av en öppen debatt. Men å andra sidan skulle jag inte vara trovärdig i min roll som pressansvarig då.

HON TROR OCKSÅ att en liten högskola är mer känslig för kritik än ett stort universitet. Alla känner alla och det är svårt att gömma sig i mängden.

Men även på större lärosäten känner man sig ofta styrd och bunden. En redaktör berättade till exempel att när ledningens redaktionsråd kom med förslag på vad som borde tas upp i tidningen kände man sig liksom manad att följa detta.

– Jag skulle aldrig böja mig för något sådant. Det vi gör är en journalistisk produkt. Det står klart i vår

policy, säger Jonas Ericson, redaktör för Umeå universitetstidning Aktum.

Han är en av få redaktörer på konferensen som faktiskt upplever att han sitter i drömsitsen och gör en fristående tidning. Trots att Aktum tar upp kontroversiella ämnen har artiklar aldrig lyfts och den ansvarige utgivaren, som är biträdande informationschef, följer pressetiska regler och inte ledningens önskemål.

– Jag tror att man förstår att det faktiskt är bra för universitetets image med en kritiskt granskande tidning. Det enda som kan påverka trovärdigheten är väl att jag avlönas av samma organisation som jag granskar.

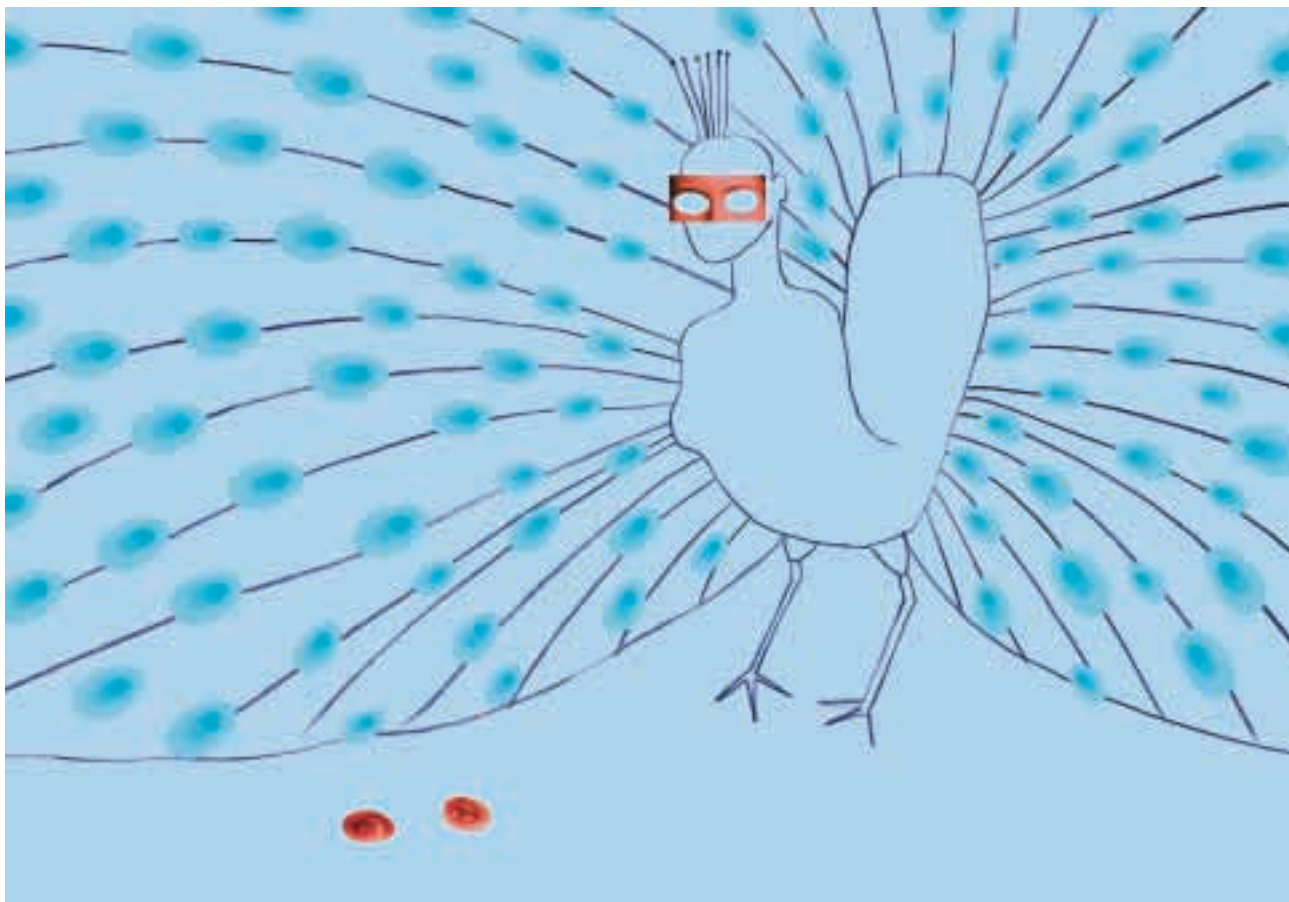
Ulla Stina Ewenfeldt, studierektor vid institutionen för journalistik och masskommunikation, tycker att universitetstidningarnas granskande roll borde vara en självklarhet.

– Annars behöver man inte ha några journalister som gör dem. Då kan man lika gärna lägga ut jobbet på en informationsbyrå.

Som personaltidning skall universitetstidningen självklart också ha en informerande roll, menar Ulla Stina Ewenfeldt. Men de båda rollerna behöver inte utesluta varandra.

– Universitetet är ett lärosäte som ska uppmuntra till kritiskt tänkande. Och om inte det får förekomma när det gäller den egna verksamheten så blir det lite konstigt.

Lars Nicklason

Högmod – Superbia

Text: Kajsa Asklöf Illustration Eva-Lena Hedvall

Påfågeln är symbolen för den värsta av kardinals synderna – högmodet. Det är själva grundsynden som ger upphov till de andra. Inom den grekiska mytologin tar man inte heller lätt på en sådan attityd. Visserligen har de högmodiga fått sitt straff genom historien både i litteraturen och verkligheten, men frågan är om vi nu inte håller på att göra en dygd av synden.

ATT BÖJA SIG FÖR HÖGMOD är att böja sig för djävulen står det i bibeln liksom att Gud straffar de högmodiga. En modern tolkning skulle kunna vara att människan inte anser sig behöva en gud och sätter sig i hans ställe. Det var en kardinals synd redan i den klassiska antikens tid och kallades hybris, övermod.

Att inte acceptera grundförutsättningen om alla människors lika värde är också högmod, för enligt Svenska akademiens ordbok innebär högmod inte bara en övertro på det egna värdet, utan är kopplat till motsvarande nedvärdering av andras värde.

I början handlade det om vad Adam och Eva gjorde i Lustgården. När de åt av kunskapens frukt följde de inte Guds vilja och ansåg alltså att de visste bättre än Gud, och dessutom försökte de bli som Gud genom att skaffa sig kunskap som inte tillkom dem. Men det är sällan vi blir påmindas om hur vi ska handla moraliskt rätt numera. Beata Agrell, professor i litteraturvetenskap, berättar att man förr kunde få sin moral stärkt av slagkraftiga anekdoter som användes i skolundervisningen eller predikan, så kallade exemplum, men att det är en genre som i stort sett har försvunnit. Det tycker hon är lite synd.

” Högmod = stolthet över eget värde i förening med förakt för andra

– Sådana exempel är träffande och tänkvärda, ofta roliga också, säger Beata Agrell som forskar om kortberättelser.

I litteraturen finns det gott om högmodiga människor, berättar hon, men i verkligheten är det sällan hon uppfattar någon som sådan.

– En del människor har en aggressivt självsäker attityd, som ofta tolkas som högmodig. Men i den mån det irriterar mig så uppfattar jag dem snarare som osäkra. Däremot tycker jag att till synes ödmjuka människor som säger ”inte ska väl jag” hela tiden, verkar väldigt självupptagna. I sitt ständiga bekymmer om det egna värdet ger de prov på en egocentricitet som närmar sig ett slags inverterat högmod.

Beata Agrell menar att kärnan i Aksel Sandemoses Jantelag om att ”Du ska inte tro att du är något” och ”Du ska inte tro att du är bättre än vi” är ett exempel på ett sådant inverterat högmod.

– Vi står väl alla under Jantelagens och den falska ödmjukhetens välde, men vi har också fått nya egotripade slogans av typen ”satsa på dig själv” och ”kvinnor kan”. Det är narcissistiska påbud som inte hjälper oss att komma ifrån Jantetendenserna, för de gör oss fortfarande inkräkta i vårt eget jag. Det lyckliga alternativet, som

jag uppfattar det, är självförglömmelse. Att glömsk av sig själv uppgå i intresset för något eller någon annan är nog det enda som kan göra oss frimodiga och muntra.

I den grekiska mytologin stal Prometheus elden från gudarna och gav den till människorna, vilket gav dem en makt som bara tillkom gudarna. Till straff blev han fjättrad vid en klippa och fick sin lever uppäten av en örn varje morgon (levern växte ut igen om natten).

Oidipus försökte sätta sig över sitt öde, men det slutade ändå med att han ovetandes gifte sig med sin mor och dödade sin far.

– Att sätta sig över den gudomliga lagen är hybris och det är samma tanke som präglar kristendomens högmod. Eva tror mer på ormen än på Gud, och när Gud blir arg så skyller Adam på Eva och Eva på ormen. Misstron är en giftspridare i alla relationer, och den är inte sällan förbunden med den högmodiges skräck för att bli överträffad.

Faust, som bygger på en legend och som skrevs ned på medeltiden, är ett annat exempel. Faust är vetenskapsman och oerhört lärd, men han nöjer sig inte utan vill åt universums hemlighet. Han ingår en pakt med den onde (Mefistofeles), som i utbyte mot hans själ lovar att tillfredsställa hans själviska begär, vilket så småningom leder till mångas olycka. Don Juan sätter sig upp mot sin far, det vill säga den tidens moralkodex, och hamnar så småningom i helvetet. Ikaros lyssnar inte på sin fars förmaningar utan flyger för nära solen så att han störtar i havet när vingarna av vax smälter. Budskapet verkar klart, ändå fortsätter vi att sätta oss upp mot Herrens lag genom litteraturhistorien.

Fast det är svårt att hitta kvinnor som har dristat sig

till att vara högmodiga, men de som har gjort det har förlöjligats, säger Beata Agrell.

– Sådana egenskaper som vi kallar högmodiga tyder på en viss stil hos män, medan de hos kvinnorna snarare anses lite löjliga. Hon bara gör sig märkvärdig och når inte ens upp till strecket för högmod.

Med den borgerliga individualismen och den romantiska eran i början av 1800-talet ändrades synen på högmod, åtminstone i litteraturen, säger Beata Agrell. Då hyllades undantagsmänniskan – konstnären, geniet, tänkaren som kunde sätta sig över de vanliga mänskliga begränsningarna. Narcissismen fick fritt utlopp, självförverkligandet blev ledande princip, och den trenden har förstärkts under modernismen.

– Dagens postmoderna tendenser är mer motstridiga. Satsa på dig själv, utveckla dig själv, heter det fortfarande men samtidigt hävdas ”subjektets död” – vi har inget jag utan är våra roller. Så vad är det i så fall för ett jag som vi ska utveckla? Å andra sidan: om jagets kärna funnes – ska jag verkligen utveckla det svin jag är? Idag bryr vi oss inte om högmod i någon djupare bemärkelse, utan det handlar snarare om att kunna framhäva sig själv.

Beata Agrell tror att det är den högmodiga personlighetstypen som det går bra för idag. Det är de som blir befordrade och får den största löneförhöjningen.

– Utan en attityd klarar man sig inte. Man får inte vara hjärtnupen för det är en oerhörd konkurrens redan från grundnivån inom universitetet. I det nyliberala samhället ska man sälja sig och framhäva sig själv på andras bekostnad, säger Beata Agrell.

” När högmodet går up, så går lyckan neder.

Hiärne 1715

MEN TÄNK OM CITAT SOM ”Herren avskyr alla högmodiga, aldrig undgår de sitt straff” bara är en lögn? Tänk om det faktiskt är så att det är de högmodiga som klarar att roffa åt sig mest utan att lida av samvetsqual och som helt enkelt har ett rikare och bekvämare liv? Det är en tanke som inte verkar så osannolik när man ser sig omkring i världen. Men när det gäller statsmän så är det i varje fall inte alltid en fördel att upphöja sig från sina medmänniskor, kan Gunnar Falkemark, docent i statsvetenskap, berätta.

– Vissa människor är mer benägna att vilja ha makt och känna högmod, men det är farligt för det gör en i en mening dum. När man blir resistent mot kritik och slutar att lyssna på andra så lever man farligt, säger Gunnar Falkemark.

Ett belysande exempel på detta är de romerska fältherrarna som efter att ha vunnit stora slag kunde få triumfer inför en jublande folkmassa. Med sig på vagnen hade de en slav som höll en gyllene krona över huvudet på triumfatorn, och viskade samtidigt i hans öra – ”Kom ihåg att du är dödlig”.

– Det är det misstaget dagens triumfatorer gör – de har ingen slav som viskar i deras öra. Istället omger de sig med ja-sägare för de finns alltid i maktens närhet.

Gunnar Falkemark tror att det krävs ett visst mått av högmod för att över huvud taget ge sig in i makt-sfären. Få människor klarar av mycket makt utan att bli själsligen förgiftade. Ett lysande undantag tycker han är Nelson Mandela, men absolut inte hans förra hustru, Winnie.

– Vad krävs för att handla i en maktposition? Jo, energi, fräckhet, framåtandra och ett överdrivet stort självförtroende. De som får mycket makt har en speci-

ell beskaffenhet för att lockas av det. De har mycket prestige och gillar att stå i centrum för andras jubel. I början kanske man drivs av idealism, men sedan grips man vanligen av maktlystnad.

Erich Honecker, den siste diktatorn i DDR, ville inte ta någon notis om förändringsvindarna som började blåsa över östblocket, berättar Gunnar Falkemark. Gorbatsjov varnade honom för att vänta med reformer och sa att ”Livet straffar själv den som dröjer”. Det var i oktober 1989. Honecker lät sig inte oroas, utan sa att Berlinmuren skulle stå i 100 år. En knapp månad efteråt så föll den.

– Det är ett bra exempel på maktens arrogans och att högmod går före fall.

Men det är inte bara människor som kan gå för långt i sin självkärlek. Även länder kan vara högmodiga och sluta att lyssna på omvärldens kritik. Ofta i kombination med att de sträcker ut sina tentakler lite väl långt över gränserna.

– Imperialistiska stater är högmodiga. Sverige var det under stormaktstiden när Ryssland var svagt, men man är bara så stark som andra tillåter att man är. Ett aktuellt exempel är USA som inte tycker att amerikanska soldater ska behöva stå till svars för sina krigshandlingar. De ska undantas gällande lagstiftning och inte behöva svara inför The International Court of Justice, den nya internationella domstolen för krigsförbrytelser.

FÖR ATT FÖRHINDRA att de maktlystna och högmodiga får för mycket makt behöver alla samhällen ha motmedel, menar Gunnar Falkemark.

Demokratin är i sig ett motgift, men det behövs också olika institutioner som gör kritiska analyser av maktens arbete. Ett exempel är ifrågasättande forskning, ett annat organ som Riksrevisionsverket.

– Alla personer med mycket makt måste möta motstånd. Varenda styrelse borde bestämma sig för att inte ta några beslut utan att någon först fått till uppgift att tala emot ett förslag. En i gruppen får ta på sig rollen att vara djävulens advokat. Det är bara nyttigt att ingen ledare får segra utan kritik. Även politiker har begripit att de kan gripas av galenskap, det är därför vi till exempel har grundlagar som inte kan ändras i en hast.

Var och en av oss kan också se det som sin uppgift att i varje diskussion och meningsskiljaktighet tänka att ”Du kan ha rätt och jag kan ha fel, tillsammans kommer vi längre”. Det var en princip som vetenskapsfilosofen Karl Popper framhöll, även om han inte kunde leva upp till den själv.

– Kineserna säger att den som möter kritik har tur, vi har uppfattningen att den har otur. Men kritik är bra för då kan man lära sig av sina misstag. En högmodig människa får inte hållas om andra människor har civilkurage, men civilkurage är ganska ovanligt i dagens Sverige där vi har väldigt materialistiska värderingar.

Gunnar Falkemark menar att det finns ett samband mellan graden av materialism och frånvaron av civilkurage. Men hur är det då med högmodet inom universitetet?

– De flesta akademiker är lite högmodiga. De som inte känner sig lite förmer har oftast dåligt självförtroende. Det är lite dystert att det är så.

HÖGMOD ÄR NÅGOT som idag nästan åläggs människan anser Sven-Eric Liedman, professor i idé- och lärdomshistoria. Om det förr var så att andra skulle framhålla ens förtjänster, måste vi i stort sett tala väl om oss själva och vårt företag idag. Företagsledare måste uttrycka sig oerhört tvärsäkert och självgott för att inte kurserna ska falla.

– Och folk som söker en tjänst ska framhålla sina egna förtjänster. När jag sist sökte en tjänst, det var visserligen för länge sedan, var det fullständigt otänkbart.

Han tror att det finns en risk i att vi blir vana vid att bygga upp en förstorad bild av oss själva, eftersom alla människor ändå bär på en inre osäkerhet. Jag frågar honom om han verkligen menar alla.

– Ja, men det är klart att väldigt fantasilösa människor kan föreställa sig vara osårbara.

Måttfullhet tycker han däremot är något väldigt vackert. Att man känner till sina begränsningar för då vet man också att man är någon. Man är någon, men har sina begränsningar.

– Högmod har alltid med ojämlikhet att göra.

Högmod är farligt för inlevelsen i andra människor, för då tycker man verkligen att man är värd mer.

Oftast är det med ord som högmodiga kämpar duellerar på arbetsplatserna idag, men på 1500- och 1600-talet var högmod – kallat äran – något av en dygd i latinska länder och minsta skymf krävde ett våldsamt svar med värjan.

” En styggelse för Herren är var högmodig man, en sådan blir förvisso inte ostraffad.

Ords 16:5

– När jag ser prestigestrider inom universitetet kan jag tycka att det är komiskt att alla måste blåsa upp sig så. Den som har framgång kan bygga ett väldigt ego kring detta, medan den som förlorar gräver ned sig i bitterhet. Att det upprättas hackordningar här är det nog ingen som kan svära sig fri från.

Universitetet får inte bli isolerat från omvärlden och bygga upp en slags besserwisserinstitution.

– Universitetet kan försvara sin kompetens och tänka att vi har kunskaper som ingen annan har men det är en kunskap som måste sättas på spel.

FÖRR FANNS RANGRULLAN där ämbetsmännen med vidhängande hustru placerades in i rangordning, som alla ”som var något” kände till, men den försvann någon gång under de första decennierna av 1900-talet.

– Den finns ändå fortfarande. Idag är det fint att vara företagsledare, men förr var det finare att vara överste. Då skulle man kunna bli presenterad vid hovet.

Men Sven-Eric Liedman påpekar att det inte behöver vara de enskilda människorna som vill ha det så. Ofta är det positionen och situationen som gör det. Hierarkier är synligare nedifrån.

– Samhället kommer alltid före individen. Högmod är något man kan proppa sig full med, men framför allt är det något som man ges utifrån en social situation. Systemet skapar en hela tiden. Fyller man inte rollen så anses man förmodligen inte vara värdig den.

En man som genomskådade systemet han verkade inom var Bror Rexed som föreslog att man skulle lägga bort titlarna och börja dua varandra.

– Han gjorde något stort, och jag kommer ihåg det som något väldigt fint.

Frågan är då – straffar sig alltid högmod?

– Ja, ju större man växer sig desto större blir träffytan. Diskrepansen mellan vad man är och synes vara blir för stor.

I bibeln står att den sista tidens människor kommer att vara högmodiga. Blir det mer av högmod i vår tid?

– Ja, det är väl risk för det, men då får vi också se fler fall ■

Två efterhängsna tankar

VID TVÅ HÖGTIDLIGA universitetstillfällen (i Växjö och på KTH) har jag haft tillfälle att fundera över vad ett universitet egentligen är och vad som ger universitetet dess särdrag och stabilitet. I båda fallen har jag till min egen förvåning (och kanske andras) landat i en närmast anarkistisk grundtanke: universiteten är ett exempel på att vi människor inte behöver tvingas att samarbeta utan gör så spontant. Vi skapar naturliga sammanslutningar för olika ändamål, sammanslutningar som löses upp och byggs upp igen på nya grundvalar, allt eftersom utvecklingen fortskrider. Universiteten – hur formella och rigida de än ibland synes vara – är just en summa av sådana sammanslutningar.

Universiteten har lite olika historia. Söder om Alperna skapades de första universiteten av studenter som slöt sig samman och till sig knöt lärare, medan de norr om Alperna skapades av lärare/forskare som slöt sig samman och till sig samlade studenter. Dagens nya svenska högskolor har knappast kommit till utifrån något av dessa skäl – tillkomsten har ofta handlat om ett regionalt engagemang. Men hur ett universitet än har uppkommit, är det som om det relativt snabbt genom någon intern process åstadkommer en kombinerad obändighet och föränderlighet – vilket gör det till en stabil företeelse.

I EN VÄRLD FULL AV nya frågor som ännu ingen har svaren på (just eftersom de är så nya) är det en trygghet att veta att människor faktiskt kan tänka själva, kan skapa nya idégemenskaper ”communities”, kan samverka spontant – och också gör det. På ett universitet finns det rum för många små kungadömen. Konflikterna är visserligen sällsynt hätska, och varje förnyare, varje skapare av nya gemenskaper (jag är själv en av dem) vet att det minsann inte är lätt att göra plats för en ny kunskapsstruktur eller en ny arbetsgemenskap inom ett universitet. Men det är inte heller säkert att det skall vara för lätt.

Högskolelagen uppmärksammas enligt min uppfattning alltför sällan. Dess paragraf 6 säger att:

- för forskningen skall som allmänna principer gälla att
1. forskningsproblem får fritt väljas
 2. forskningsmetoder får fritt utvecklas och
 3. forskningsresultat får fritt publiceras.

Eftersom det alltid är människor som utför forskning skulle man kanske för att än tydligare se innebörden kunna omformulera detta till att:

1. forskare får fritt välja problem
2. forskare får fritt välja metoder
3. forskare får fritt publicera resultat

Det är inte lätt att hitta något annat område (utanför religionerna) som har både rätten och uppdraget att ge bort resultat utan några begränsningar. Men universiteten

FOTO: JOHAN OLOFSSON/GU

är ett sådant område. Från den så kallade ”gamla” ekonomin får man – låt vara genom mycken möda – via skattemedel, fonder, stiftelser, sponsring, etc. resurser till sin verksamhet. Och sedan ger vi bara bort resultaten! I samklang med det av forskningen formade systemet där det enda som egentligen ger oss erkänsla är om vi kan ge bort först och mest och bäst. I det systemet får man alltså inte bannor utan uppmuntran (läs: mer pengar) av finansierarna om man lyckats med bragden att vara den som ger bort allra mest genom att lyckas publicera sig i de sammanhang som läses av flest människor.

DESSA TVÅ EFTERHÄNGSNA TANKAR om respektive anarkism- och gävoekonomiprinciper inuti universiteten följder mig från högtidstalen in i denna mer profana krönika. Att jag inte blir av med tankarna beror säkert på att jag ännu inte tänkt färdigt kring detta. Men så mycket vet jag som att det finns en kärna någonstans här, och att den kärnan nog borde lyftas upp då och då, också till vardags.

Ett sätt att fundera över kärnans betydelse är att negera den. Gör gärna det. Gör tankeexperimentet: vad skulle hända med universiteten om de inte vore platser där nya kunskapsintressegemenskaper ständigt och obändigt uppstod spontant? Och vad skulle hända om universiteten inte hade som sitt adelsmärke att ge bort ny kunskap genom att göra den tillgänglig för alla? Det skulle faktiskt bli i grunden nya universitet!

Bodil Jönsson

Professor vid Lunds universitet
och hedersdoktor Göteborgs universitet